

ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ ALS CENTRES DE PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL DE LA XARXA PÚBLICA I DE LA XARXA COMPLEMENTÀRIA DE LES ILLES BALEARS

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I FORMACIÓ
B PROFESSIONAL
/ DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA,
INNOVACIÓ I COMUNITAT
EDUCATIVA

IEPI

Institut per a l'Educació de la Primera Infància

ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ ALS CENTRES DE PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL DE LA XARXA PÚBLICA I DE LA XARXA COMPLEMENTÀRIA DE LES ILLES BALEARS

G CONSELLERIA
O EDUCACIÓ
I I FORMACIÓ
B PROFESSIONAL
/ DIRECCIÓ GENERAL
PRIMERA INFÀNCIA,
INNOVACIÓ I COMUNITAT
EDUCATIVA

IEPI

Institut per a l'Educació de la Primera Infància

Elaboració

Comissió específica d'experts per a l'elaboració de les
ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ ALS CENTRES DE PRIMER
CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL DE LA XARXA PÚBLICA I DE LA XARXA
COMPLEMENTÀRIA DE LES ILLES BALEARS

Membres de la Comissió

Alexander Barandiaran Arteaga (Mondragon Unibertsitatea)
Joana Camps Capó (EAP de Menorca)
Paula Ezpeleta Maugeri (CEI Blancanieves, d'Eivissa)
Maria Antònia Nadal (Servei d'Ordenació Educativa)
Eider Salegi Arruti (Mondragon Unibertsitatea)
Marta Sousa Planisi (EI Flor de Murta, d'Algaida)
Catalina Taillefer Juan (CEIP Puig de Sant Martí, d'Alcúdia)
Mateu Tomàs Humbert (Departament d'Inspecció Educativa)
Anna Maria Torres Martín (EAP d'Eivissa-Formentera)
Júlia Muñoz Ametller (IEPI, coordinadora)

Agraïments especials

Catalina Benejam Pons, Sara de la Fuente Torres, Maria
José Elías Pérez, Ana Maria Franco Sánchez, Cristina Guillem
Cladera, M. Magdalena Oliver Torelló, M. Àngels Pizarro Travé,
Lina Salord Ripoll, Judit Sanchis Navarro, Alba Torres Márquez,
Cecília Zamorano Terrasa i al grup de representants dels
centres de primer i segon cicle d'educació infantil de Santa
Eulària del Riu i de Sant Joan de Labritja d'Eivissa

Direcció de l'Institut per a l'Educació de la Primera Infància
Rosa Mas Ramis

ISBN: 978-84-09-51997-2

Imprès a Servicios Gráficos Estarellas SL

PRESENTACIÓ

Aquestes ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ AL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL s'han elaborat amb la intenció de traslladar els principis pedagògics de les orientacions per al desplegament del currículum al primer cicle d'educació infantil i el Model pedagògic dels equips d'atenció primerenca al procés d'avaluació que es du a terme als centres de primer cicle d'educació infantil.

Les ORIENTACIONS han estat redactades per una comissió específica d'experts, constituïda per l'Institut per a l'Educació de la Primera Infància (IEPI) el novembre de 2022. La comissió l'han formada professionals del primer cicle d'educació infantil de les Illes Balears, experts de l'àmbit acadèmic en educació infantil i avaluació de la Mondragon Unibersitatea i per professionals del Departament d'Inspecció i del Servei d'Ordenació de la Conselleria d'Educació i Formació Professional de les Illes Balears. La tasca que ha duit a terme la comissió ha estat revisada comptant amb el contrast i les aportacions que han ofert un grup de professionals de centres de primer cicle d'educació infantil de les Illes Balears, des de l'experiència de la pràctica quotidiana, i s'ha comptat també amb les veus expertes dels membres de la comissió de coordinació educativa de l'IEPI.

La composició de l'equip redactor i de les professionals que han aportat les seves reflexions són un exemple de la confluència necessària de tot el sistema educatiu per avançar en la qualitat per al primer cicle d'educació infantil.

ÍNDEX

Introducció

1. Marc conceptual	11
1.1. Normativa de referència per a l'avaluació	11
1.2. Fonaments psicopedagògics	15
1.2.1. Què diu la psicologia evolutiva sobre l'infant?	15
1.2.2. Les potencialitats dels infants	22
1.2.3. Els contextos infantils: el familiar i l'escolar	25
1.2.4. Desenvolupament harmònic i bloquejos	28
2. L'avaluació dels processos educatius	29
2.1. Per a què avaluem? Finalitats de l'avaluació	29
2.2. Què avaluar? L'avaluació centrada en el context	31
2.2.1. L'autoavaluació de l'equip docent i la seva pràctica	34
2.2.2. L'avaluació dels espais, dels materials i del temps	36
2.2.3. L'avaluació de l'impacte de la proposta per assegurar entorns de protecció i benestar	39
2.3. Qui avalua?	42
2.3.1. La tasca avaluadora de l'equip docent	42
2.3.2. La participació de les famílies en l'avaluació	42
2.3.3. La participació dels infants en l'avaluació	44

2.4. Com avaluar?	46
2.4.1. Com ha de ser l'avaluació? Principis orientadors	46
2.4.2. Característiques de l'avaluació en la primera infància	48
2.5. Quan avaluar: l'avaluació global, contínua i formativa	50
2.6. Les famílies en l'avaluació	54

3. L'observació i la documentació pedagògica com a part del procés d'avaluació	54
--	----

3.1. Observació i escolta	54
3.1.1. Focalitzar la mirada. Selecció de l'objecte d'avaluació: què i com observar	55
3.1.2. Capturar vivències i evidències. Recollida i registre de la informació	56
3.1.3. Eines per a l'observació	57
3.2. Documentació pedagògica	60
3.2.1. Interpretar i emetre judicis de valor. Anàlisi de la informació	60
3.2.2. Compartir la informació i deixar empremtes. La comunicació	61
3.2.3. Els documents de registre i avaluació	63

Bibliografia de referència	67
----------------------------	----

Annex 1: Concreció orientativa dels criteris d'avaluació per al primer cicle d'educació infantil	69
Annex 2: Pla específic de coordinació entre el primer i el segon cicle d'educació infantil	103
a) Propostes orientatives d'actuacions per al Pla de coordinació entre el primer i el segon cicle d'educació infantil	105
b) Model orientatiu de Protocol de coordinació entre el centre de primer cicle d'educació infantil i el centre de segon cicle	109
c) Els models orientatius de situacions d'aprenentatge que tracten el període de transició i d'adaptació al segon cicle.	112
Annex 3: Llista orientativa d'informacions per al traspàs del primer al segon cicle d'educació infantil	115
Annex 4: Model orientatiu per a l'avaluació del benestar de l'educadora i de l'equip de professionals que intervenen en el centre	117
Annex 5: Algunes idees per a l'avaluació del benestar de la comunitat educativa	121

INTRODUCCIÓ

L'avaluació ha estat i és un repte per a l'educació. Els equips de professionals educatius són conscients del valor d'aquesta com a part imprescindible del procés d'aprenentatge i, tot i la gran dedicació per a l'organització i la preparació de propostes per al benestar i l'aprenentatge dels infants a les escoles, l'avaluació esdevé un aspecte cabdal al qual s'ha de donar llum. Per una part, perquè esdevingui una eina útil per observar els infants i per ajustar les propostes i la pròpia intervenció educativa. D'altra banda, perquè resulti una eina d'intercanvi d'informació i coneixement de l'infant entre família i escola. I finalment, perquè esdevingui un canal de traspàs d'informació entre l'equip de professionals que atenen l'infant al primer cicle i els que l'atendran al segon cicle d'educació infantil.

Al llarg d'aquestes Orientacions, es vol fer palès que és des de la coherència d'intervenció de tots els professionals que atenen els infants en els centres de primer cicle d'educació infantil, cadascun en el desenvolupament de les funcions que li són pròpies, que es pot dur a terme una atenció educativa amb perspectiva global i inclusiva.

En qualsevol cas, es fa necessari que l'avaluació sigui un procés pràctic i eficient i, alhora, cuidat i atractiu perquè parli d'infància en coherència amb els valors que impregnen les escoles i que són fruit de trajectòries de reflexió i formació dels equips educatius.

Com es diu a les *Orientacions per al desplegament del currículum*, l'escoleta parteix de la idea d'infant competent, des del naixement, per desenvolupar les seves capacitats a partir de les característiques personals i de l'entorn familiar i social que el fan únic. A més, conscients de ser part del seu entorn educatiu i socialitzador, cal que el fet avaluador esdevingui l'eina per organitzar i adoptar les estratègies per ajustar la intervenció educativa a la identitat especial i específica de tots i cadascun dels infants en aquesta edat primerenca.

Cal, a més, obrir la mirada i passar de l'observació i valoració únicament de l'infant, a l'observació i la valoració del context que se li ofereix per viure i aprendre a les escoles. L'objectiu és, per tant, avaluar l'infant en el seu context tenint en compte la premissa imprescindible que és només dins un context afectiu de seguretat, protecció i benestar, que l'infant desenvolupa al màxim les seves capacitats.

Aquestes ORIENTACIONS ofereixen un marc teòric per a l'avaluació, que es desenvolupa en els annexos que les acompanyen.

L'annex 1 està format per tres graelles en què, a partir de les 3 àrees curriculars de l'educació infantil, es concreten els criteris d'avaluació corresponents al primer cicle d'educació infantil a través d'elements observables en els infants i d'elements observables en el context. Tot i que en aquestes orientacions aquests elements observables s'han relacionat amb els criteris d'avaluació del Decret vigent 30/2022, el seu caràcter universal, basat en les característiques dels infants i del context que afavoreix el seu desenvolupament, fa possible que es puguin mantenir permanentment com elements observables de referència. S'han elaborat, conscients que aquests són només alguns de tots els elements que cada professional sap observar, i de tots els que cada equip acordarà per posar en el punt de mira de l'avaluació que dugui a terme.

A l'annex 2 s'ofereixen algunes propostes orientatives per desenvolupar el Pla específic de coordinació amb els centres en què continuen l'escolarització els alumnes quan canvien de cicle, perquè cada centre de primer cicle d'educació infantil utilitzi les que s'adaptin a les seves necessitats i a les possibilitats del context on se situa. L'objectiu és afavorir la coordinació tan òptima com sigui possible al mateix temps que es cuida i s'acompanya els infants i les seves famílies durant aquest període de transició en el procés de canvi de centre.

L'annex 3 ofereix una llista orientativa d'informacions que es poden tenir en compte per a l'informe d'avaluació de final de cicle.

L'annex 4 presenta alguns elements observables del context per avaluar el benestar de l'educadora i de l'equip educatiu.

I, finalment, l'annex 5, ofereix alguns indicadors per a l'avaluació del necessari benestar de la comunitat educativa, especialment de les famílies; els indicadors es basen, fonamentalment, en una selecció d'indicadors i de preguntes de l'Índex per a la inclusió.

1. MARC CONCEPTUAL

1.1. NORMATIVA DE REFERÈNCIA PER A L'AVALUACIÓ

Encara que en aquestes orientacions es fa referència a la normativa vigent, s'han elaborat amb la intenció que la seva funcionalitat sigui de caràcter permanent, sigui quina sigui la normativa a la qual s'apliquin, ja que es fonamenten sobre els pilars de la psicologia i la pedagogia actual per a la inclusió en el primer cicle d'educació infantil. Aquests pilars queden àmpliament recollits al llarg del marc orientatiu que s'exposa en aquest document i en els annexos que l'acompanyen.

La normativa vigent és la següent:

Amb el [Decret 30/2022, d'1 d'agost, pel qual s'estableix el currículum i l'avaluació de l'educació infantil a les Illes Balears](#) (BOIB núm. 101, de 2 d'agost) s'actualitzen el currículum i l'avaluació de l'educació infantil i, conseqüentment, es deroguen:

- El Decret 67/2008, de 6 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària i l'educació secundària obligatòria a les Illes Balears (BOIB núm. 83, de 14 de juny).

- El Decret 71/2008, de 27 de juny, pel qual s'estableix el currículum de l'educació infantil a les Illes Balears (BOIB núm. 92, de 2 de juliol).
- L'Ordre de la consellera d'Educació i Cultura, de 2 de febrer de 2009, sobre l'avaluació de l'aprenentatge de l'alumnat d'educació infantil a les Illes Balears (BOIB núm. 20, de 7 de febrer).

Així és que, pel que fa a l'avaluació a l'educació infantil, es pren com a referència el Decret 30/2022 i, més concretament, els articles següents:

- Article 17: que determina, entre d'altres aspectes, que l'avaluació ha de ser global, contínua i formativa, i que l'avaluació en aquesta etapa ha d'estar orientada a identificar les condicions inicials individuals, el ritme d'aprenentatge i les característiques de l'evolució de cada alumne.
A l'apartat tercer d'aquest s'esmenta que el procés d'avaluació ha de contribuir a millorar el procés d'ensenyament i aprenentatge mitjançant la valoració de la pertinència de les estratègies metodològiques i dels recursos utilitzats i que, amb aquesta finalitat, tots els professionals implicats han d'avaluar la pràctica educativa pròpia.
- Article 18: que indica les característiques del procés d'avaluació.
- L'article 19: que especifica quins són els documents oficials d'avaluació, entre els quals destaca l'expedient acadèmic, que es detalla a l'article 20.
- Els articles 20 i 21: que indiquen com han de ser els informes d'avaluació, i esmenten especialment el cas de trasllat a un altre centre durant el curs escolar.
- L'article 23: que expressa la necessària comunicació i participació de les mares, pares o tutors legals, com a

agents informadors de les característiques del seu fill o filla i que tenen a veure amb el seu procés educatiu i de desenvolupament; també es fa referència a la necessitat de comunicació per atendre el dret que tenen a ser informats de les característiques del procés educatiu i de desenvolupament del seu fill o filla en el context escolar.

Amb aquest article es dóna compliment a l'article 12.4 de la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (LOMLOE) en la qual, en els principis generals de l'educació infantil, destaca que s'ha de respectar la responsabilitat fonamental de les mares i pares o tutors legals i, a tal efecte, els centres d'educació infantil han de cooperar estretament amb ells.

També es pren com a referència el Projecte de decret d'educació inclusiva de les Illes Balears.

S'ha de tenir en compte que l'avaluació esdevé un procés que ha de ser compartit amb tota la comunitat educativa del centre i que, de manera sistemàtica, així s'ha de fer a través del consell escolar, com es diu a l'article 11.8, sobre l'avaluació dels centres educatius, en la Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- Convé que els documents normatius estiguin a l'abast de la comunitat educativa, especialment de l'equip educatiu, i tenir-lo de referència especialment a l'inici de curs. De manera especial, són de referència la Instrucció per a l'organització i el funcionament dels centres de primer cicle d'EI i la Instrucció per l'organització i el funcionament dels EAP, que publica la Conselleria d'educació abans de l'inici del curs, ja que en aquestes instruccions s'hi indica aquells aspectes que s'han de tenir en compte per a l'organització a l'inici, al llarg del curs i els accessos a la informació més rellevant, mitjançant enllaços.
- L'equip educatiu ha d'organitzar-se i acordar com facilitar l'accés a aquests documents normatius i també a la documentació institucional que cada centre ha d'anar elaborant. Convé que cada membre de l'equip faci una lectura individual per a una posterior reflexió en comú per compartir dubtes i incorporar modificacions a l'organització del centre. D'aquesta manera, els documents s'aniran actualitzant i serviran de guia per a anar construint el projecte educatiu del centre. Hi ha centres que els comparteixen en carpetes *on line*, que facilita l'accés als membres de l'equip educatiu.
- El Departament d'Inspecció Educativa, a través dels inspectors de referència de cada centre, acompanyen per resoldre dubtes sobre el marc normatiu, la documentació institucional i, en el cas de l'avaluació, com s'ha de comunicar amb les famílies i com s'ha de registrar a través del GestIB.

1.2. FONAMENTS PSICOPEDAGÒGICS

1.2.1. QUÈ DIU LA PSICOLOGIA EVOLUTIVA SOBRE L'INFANT?

Partim d'un model d'escola que prepara l'ambient per fomentar les capacitats innates dels infants, que té en compte les necessitats de les criatures i les de les persones que en tenen cura. En aquest model, l'avaluació és entesa com un element generador de canvis en la pràctica educativa.

Si entenem que el desenvolupament sempre es dona en relació amb l'entorn, en l'avaluació cal posar el focus en el context escolar perquè és el marc que possibilita el desplegament de les potencialitats dels infants. És així que s'ha de posar la mirada en el context com a objecte que cal observar i valorar, estudiar i revisar. És a dir, posar la mirada en com s'acompanyen els processos de desenvolupament des del respecte i la confiança en les capacitats innates dels infants.

La confiança que ha de dipositar l'adult ha d'estar fonamentada en un coneixement profund de la infància i quines són les característiques globals d'aquest moment evolutiu per elaborar una interpretació ajustada.

Des d'aquesta mirada, la teoria del vincle i la neurociència ofereixen el marc per conèixer i acompanyar cadascun dels infants en el seu desenvolupament i els seus processos d'aprenentatge.

La teoria del vincle

La vinculació afectiva és una de les necessitats bàsiques que tots els éssers humans tenen des del naixement. La peculiaritat és que es tracta d'una necessitat que només poden satisfer les persones properes que envolten l'infant.

Per afavorir la vinculació afectiva, els nadons arriben al món amb la capacitat d'atendre preferentment qualsevol informació que provengui d'aquestes persones (mirades, gestos, paraules, etc.). Aquesta capacitat els permet identificar i connectar millor amb les persones que en tenen cura i poder expressar-los les seves necessitats. La vinculació afectiva és la base que permet a l'infant explorar l'entorn i aprendre de cada experiència de la vida.

Les recents investigacions sobre neurociència i desenvolupament del cervell confirmen els postulats de les teories psicològiques sobre vincle i aferrament: les experiències viscudes durant els tres primers anys de la vida d'una persona i, més concretament, el vincle que s'estableix entre el nadó i la seva mare i/o pare (entenent per aquests la principal persona cuidadora i de referència afectiva), condiciona significativament el seu desenvolupament psicoafectiu posterior. Tenint en compte aquests postulats, és imprescindible que els centres de primer cicle d'educació infantil cuidin la primera separació dels infants dels seus progenitors i, per això, cal revisar i planificar un moment tan sensible com és el període d'acollida i familiarització a l'escoleta.

Des d'una visió evolutiva, el tipus de vincle que crea l'infant durant els primers 3 anys de vida influeix en la resta de relacions que tindrà després, de manera que es fa necessari, per garantir el desenvolupament afectiu òptim de l'infant, promoure l'aferrament segur, basat en sentiments de seguretat i confiança, amb aquestes principals figures d'afecte.

A l'escoleta, la qualitat de la interacció entre la mestra i l'infant és la variable amb major impacte sobre la qualitat de l'educació infantil per obtenir millors resultats en etapes posteriors. A la vegada, es constata que les emocions estan lligades a l'aprenentatge i que per això, especialment durant els primers anys de vida, el desenvolupament socioemocional es relaciona de manera directa amb el desenvolupament cognitiu i en aquest sentit es destaca la importància del vincle.

Així doncs, si s'entén el vincle com a element imprescindible per al desenvolupament de l'infant, i el vincle segur com a potenciador d'aquest desenvolupament, en aquesta dimensió social cal avaluar:

- La relació de l'infant amb l'adult com a font de seguretat que li permet conèixer-se, conèixer els altres i l'entorn on es troba. S'ha de qüestionar què és allò que s'ofereix a cada infant perquè pugui vincular-se de forma segura amb nosaltres i, a la vegada, tenir present des d'on rebem els seus senyals amb quines expectatives, judicis, etc.
- La relació de l'infant amb els iguals.
- Com es gestionen aquestes relacions.
- Com es genera la participació.
- Com és la relació amb l'entorn físic: espais, materials i temps.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- A l'escoleta s'ha de proporcionar un ambient segur en què l'infant s'hi senti acompanyat, observat i reconegut a través de la paraula i el gest amable i respectuosos.
- Els moviments i la paraula de l'adult han de ser harmònics i pausats.
- És important cuidar l'estimulació sonora i visual de l'ambient. El soroll excessiu pot activar la inseguretat dels menors i la sobreestimulació visual els pot excitar en excés. Els primers anys de vida són una etapa de gran sensibilitat envers el context, per la qual cosa és necessari cuidar molt l'ambient.
- L'escoleta és dels infants. Quan hi són presents, ells han d'estar en el centre del diàleg i les converses. A l'entrada i a la sortida, en el moment de trobada i en el de comiat, el centre d'atenció ha de ser l'infant.

- Les converses dels adults s'han de deixar per a les entrevistes i trobades de la tutora amb les famílies i qualsevol comentari ha de tenir en compte que ells hi són presents i que, per petits que siguin, estan atents al que feim i al que deim.
- L'adult ha de ser una figura de referència fiable, que pot absentar-se uns moments però que no desapareix; això vol dir que sempre s'ha d'advertir quan s'ha de sortir del seu camp de visió o d'acció: «un moment, ara vaig al dormitori a buscar...» i, en qualsevol cas, deixar la porta oberta perquè pugui seguir-nos o mantenir-nos en el seu camp de visió. L'adult també pot seguir present mitjançant la veu, cantant o recitant, malgrat estigui fora del seu camp de visió durant uns moments. És important que els infants puguin construir diferents figures de vinculació segura per als moments que els adults de referència no poden estar amb ells.
- Ser una escola oberta a les famílies, incloent-les i fent-les participants de la vida del centre (durant el període d'adaptació, en els tallers i en les propostes, en les sortides, en la comunicació diària, etc.).
- La cura de la resposta i la mirada que s'ofereix davant les reaccions i les actuacions dels infants, especialment en com es respon i s'intervé en els conflictes, les frustracions, les rebequeries, les conductes disruptives, etc.
- Establir primers contactes (reunions, entrevistes, trobades festives, etc.) entre el centre i la família, a través de la tutora, abans de l'escolarització, ajudarà a començar a establir el vincle entre infant i mestra i donarà la informació que es necessita per acompanyar els infants en aquestes situacions de malestar.

La neurociència

Les aportacions de la neurociència a l'educació proporcionen un suport teòric i explicacions neurobiològiques sobre les pràctiques pedagògiques per valorar-ne l'efectivitat real. En aquest sentit, es parteix de dues idees clau: per una banda, que ambient, conducta i sistema nerviós són factors interdependents i, per una altra, que la plasticitat cerebral és més gran com manco edat té la persona.

El naixement en l'espècie humana es produeix amb el cervell especialment immadur, el que suposa un avantatge evolutiu perquè permet un grau de plasticitat alt, amb infinites possibilitats per establir connexions neuronals que estaran condicionades per la influència de l'ambient. En l'etapa de 0 a 3 anys el cervell disposa de moltes capacitats potencials que es desenvoluparan en funció de la interacció amb el context.

La idea que hi ha una relació recíproca entre el cervell, el cos, la conducta i l'experiència que viu una persona ha desenvolupat un concepte que, per als professionals que es dediquen al camp educatiu, és d'extrema rellevància. De fet, quan diem que la conducta, el cos, i l'experiència afecten físicament el cervell, volem dir que ho fan en sentit literal.

Molts estudis, una gran part dels quals es fan amb models animals, posen en evidència que l'experiència afecta el nombre, la mida o l'eficiència de les connexions entre neurones. La capacitat del cervell de ser modificat per l'entorn i l'experiència, tant en un cervell en desenvolupament com en l'edat adulta, es denomina *neuroplasticitat*. És a dir, el cervell és un òrgan flexible i maleable.

La plasticitat del cervell humà té una conseqüència important: els ambients en què habitem i els individus amb qui convivim poden exercir un efecte en l'estructura física del nostre cervell. En l'actualitat se sap que les influències socials poden afectar l'activitat del cervell humà i que els factors socials i els factors biològics interaccionen els uns amb els altres contínuament.

L'ambient modifica la conducta de la persona, que, alhora, modifica l'estructura del seu sistema nerviós, i, al mateix temps, els canvis en l'estructura del sistema nerviós afecten la conducta de la persona. Tot això farà que es relacioni de forma diferent amb el seu entorn, segons quin sigui el context que aquest li proporcioni.

Durant els primers anys de vida, els factors ambientals tenen un impacte més gran en la modificació de l'estructura cerebral que durant l'edat adulta. Hi ha factors ambientals protectors que permeten un bon desenvolupament cerebral, mentre que n'hi ha d'ambientals de risc que poden augmentar la possibilitat de desenvolupar alteracions en la formació del sistema nerviós i, per tant, en el comportament i els processos cognitius.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- Durant els primers anys de vida pot arribar a ser contraproduent la sobreestimulació, per això haurem de mesurar molt bé la quantitat d'objectes que posem al seu abast, i com educador/a haurem d'interioritzar la rutina de guardar els objectes que ja no fem servir abans de passar a uns altres de diferents.
- Al primer cicle d'educació infantil, els mòbils i les pantalles han de quedar fora de l'escoleta. En reunions de claustre s'haurien de fixar uns acords de mínims i màxims en relació amb l'ús de les pantalles i dispositius mòbils al centre.
- A l'hora de programar les propostes d'aula, aquestes han de ser obertes i flexibles, amb diferents nivells de dificultat per respondre als diferents ritmes i estils d'aprenentatge dels infants. Per exemple, si es té prevista una activitat de motricitat fina, s'han d'oferir materials que permetin treballar diferents

nivells de coordinació i control motriu (neteja pipes, fils flexibles i peces per inserir de grandàries diverses, etc.). Estudis recents demostren que proporcionar tasques massa complexes abans que el cervell de l'infant estigui preparat per dur-les a terme pot produir deficiències en la capacitat d'aprenentatge.

- L'escoleta ha de procurar ambients relaxats i amb els estímuls equilibrats a l'edat i a les necessitats dels infants i del grup. Una estimulació primerenca inadequada pot promoure processos d'estrès, els quals dificultaran la consolidació dels aprenentatges i fomentaran el desenvolupament d'alteracions emocionals. Un ambient amb sobrecàrrega d'estímuls té com a conseqüència la interrupció constant dels processos de percepció i d'atenció sostinguda, atès que els nous estímuls presentats lluiten per captar l'atenció de l'infant abans que hagi pogut assimilar els anteriors; en aquest sentit, s'han de cuidar els colors dels jocs i del mobiliari, l'equipament ha de ser de materials naturals i l'ambient ha de ser proper, que els faci sentir com a casa.
- S'han d'alternar els moments d'intensitat de joc de moviments i renous, amb moments de calma i descans.
- Convé organitzar els ambients de l'aula amb diversitat de propostes perquè l'infant pugui triar de manera autònoma entre espais d'acció i espais de calma, en funció del moment en què es trobi i de les seves necessitats. A l'aula s'hi pot organitzar un petit espai de joc motriu i, separat d'aquest, un espai d'intimitat i calma (coixins tous, peluixos, plomes, etc.). La decoració i els materials que s'hi posin, diferenciaran aquests diferents ambients.

1.2.2. LES POTENCIALITATS DELS INFANTS

Com ja s'ha dit, el desenvolupament de les capacitats innates depèn totalment del que ofereix l'entorn, la qual cosa justifica la necessitat d'autoavaluació contínua per part de l'escola per ajustar-se a les característiques de cada infant i família.

Els humans som éssers socials, necessitem de l'altre per sobreviure. I aquesta necessitat d'alteritat s'expressa de forma radical els primers anys de vida. La criatura quan neix requereix d'un adult que en tingui cura, no només per respondre a les seves necessitats físiques d'alimentació, higiene i descans, sinó també a les seves necessitats afectives, de vincle i relació que estableixen la base per al seu desenvolupament sa. És a partir d'aquestes relacions estables, que inicialment s'organitzen al voltant de les cures, que l'infant va prenent consciència de si mateix avançant en la estructuració del seu psiquisme.

Així, és interactuant que l'infant aprèn sobre si mateix i sobre l'entorn, i els primers anys de vida el cos també hi té un paper essencial en el aprenentatge. La satisfacció de les cures proporciona la sensació de benestar, i sentir-se bé en la pròpia pell és la base per llançar-se a la descoberta de les pròpies possibilitats i l'exploració dels altres i dels objectes.

A mesura que la criatura creix i madura pot prendre un paper cada cop més actiu en la relació i és a través de les seves accions sobre el propi cos, el cos dels altres i sobre els objectes que avança en la seva comprensió del món i nodreix el seu sentiment de competència.

Destaquen les següents:

La capacitat de vincular-se

El vincle és el pilar de les relacions posteriors, de la seva manera de veure el món i veure's a si mateix. Venim al

món amb una sèrie de conductes innates programades genèticament per avançar en la construcció vincular. La possibilitat de construir el vincle depèn de la resposta sensible de l'adult als senyals i a les necessitats dels infants. En el cas dels infants que presenten algun tipus de necessitat, pot ser que aquests senyals i necessitats s'expressin de manera diferent i requereixen que l'adult tengui una sensibilitat major per captar-ne la subtileza i donar-hi resposta.

La capacitat d'exploració o de conèixer l'entorn

Fa referència a l'impuls interior per conèixer allò que els rodeja. Aquesta capacitat està condicionada per la riquesa i la varietat d'estímuls que ofereix l'entorn: les possibilitats d'exploració i d'experimentació, la diversitat sensorial i de les qualitats dels objectes i els materials. En aquest sentit el joc és la manera que té l'infant de projectar el seu món interior a través de l'experimentació amb els objectes i amb un mateix. Aquesta capacitat canvia de forma i ressona de manera diferent al final del primer cicle d'educació infantil, quan s'inicia l'entrada al món simbòlic.

Els humans som curiosos per naturalesa i és important respectar els interessos dels infants, però és encara més rellevant que els adults preparin estímuls i ambients que despertin i provoquin la curiositat dels infants per al bon desenvolupament de totes les funcions cognitives.

La intervenció conscient de l'adult és fonamental per promoure la plasticitat cerebral dels infants.

La capacitat de tenir por

La capacitat de tenir por s'ha d'entendre com l'estratègia evolutiva que regula l'exploració i que activa el sistema de vincle perquè reclama seguretat per superar-la. La seva desactivació dependrà de la resposta de l'adult. La por recurrent sense la presència o la disponibilitat de l'adult desemboca en ansietat i angouxa. Els infants en edats primerenques necessiten molta presència dels adults significatius, tant a casa com a l'escola. L'activació de la por

també depèn de la seva capacitat per filtrar els estímuls exteriors i de la seva capacitat d'habitució a aquests; també depèn com es viuen els estímuls interiors mobilitzats per les mateixes projeccions o evocacions de futur, perquè qualsevol situació que la persona veu com a perillosa pot fer que la conducta de por s'activi en el present.

La capacitat d'agressió

Aquesta capacitat activa conductes de defensa quan ens sentim amenaçats o en risc i estan estretament condicionades per la qualitat de vincle.

La capacitat de relacionar-se amb els iguals

Aquesta capacitat també està molt condicionada per la qualitat del vincle i té a veure amb allò que es pren de l'altre i allò que es dona a l'altre.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- Es fa necessari que les educadores facin un treball personal: aprendre a mirar en ella el que després haurà de saber mirar en els infants i aprendre a detectar els aspectes que ens fan sentir qüestionades o que «ens ressonen» per gestionar-los adequadament. Adquirir el costum de manera regular de dedicar cinc minuts a l'autocura, mitjançant sessions breus de relaxació, consciència plena (*mindfulness*), etc.
- Compartir i treballar en equip els aspectes d'autoobservació i d'autoanàlisi que incideixen en la pràctica educativa. Des del claustre de cada centre es poden consensuar uns indicadors de qualitat que ens ajudin a reflexionar i millorar les nostres actuacions, tan en l'àmbit personal com en el del centre.

- Proporcionar les cures quotidianes (canviar el bolquer, menjar, rentar-se mans, descansar i dormir, etc.) de manera afectuosa i organitzada. Els hàbits i rutines, establerts de manera cuidada, proporcionen seguretat i benestar. El disseny de les situacions d'aprenentatge ens ha d'ajudar a consensuar com han de ser aquests moments.
- La comunicació entre l'escola i la família té aquí un protagonisme especial per comprendre a fons les necessitats de cada infant i la causa dels possibles conflictes que puguin sorgir mentre s'aprèn a conviure. S'han d'establir canals de comunicació, que poden ser des de les primeres entrevistes per obtenir informació sobre l'infant, al contacte durant les entrades i sortides. Hi ha centres que fan servir eines com les agendes, pissarres o aplicacions per estar en contacte.
- Les dinàmiques i jocs de plaer corporal compartit, massatges, balanceig, pentinar-se, o pràctiques com és la pràctica psicomotriu educativa, són algunes de les propostes que proporcionen els marcs adequats que permeten manifestar, descarregar i compartir emocions en ambients educatius estructurats.

1.2.3. ELS CONTEXTOS INFANTILS: EL FAMILIAR I L'ESCOLAR

El context que més impacta en el desenvolupament infantil és el familiar. La qualitat del vincle, la funció maternal i la resposta sensible a les necessitats condiciona les relacions posteriors. La presència d'estressors ambientals i les circumstàncies vitals influeixen en la qualitat de les respostes, per això és tan important tenir cura de la família, tenir cura de qui té cura del menor. L'escoleta pot aportar suport a la criança i ser un factor de protecció per a la inclusió de les famílies en situacions de risc. Per això és necessari conèixer, tant com sigui possible, la família.

El coneixement de la família s'inicia des del primer moment en què entra a l'escoleta. Cal dissenyar espais per a la trobada on es construeixi la confiança que permeti a la família viure l'escola com un suport i un recurs. El coneixement de la família permet ajustar la intervenció: oferir models saludables de relació, maneres diferents d'actuar, models d'espais i materials i temps per oferir, com ajustar-se a les necessitats (ser sensibles), organitzar-se, relacionar-se amb altres persones de la comunitat o com resoldre conflictes, entre d'altres qüestions. Es tracta d'oferir espais on cuidar els altres i sentir-se cuidat a través de la conversa i la cultura: espais familiars, tallers amb famílies per compartir massatges, música i cançons, literatura o espais per organitzar l'intercanvi d'ajuda: espais d'intercanvi de roba o de mobiliari per a la criança, entre d'altres coses.

Això ha de permetre el canvi de mirada de la família vers l'infant i l'escola. La possibilitat de canviar la relació té un efecte positiu en el desenvolupament i, alhora, requereix educadores amb un nivell de sensibilitat elevat i presència continuada i estable.

El context ha de brindar oportunitats per al desenvolupament des de la tria acurada de material, l'espai atractiu i ordenat, l'ambient harmònic. Per això s'ha d'avaluar com les propostes d'espais, materials i temps s'ajusten a les necessitats dels infants i brinden oportunitats d'interrelació, d'exploració, de manipulació o moviment lliure. Si no es tenen en compte les característiques evolutives, difícilment es podran desenvolupar les capacitats innates.

Des de la perspectiva del Disseny Universal de l'Aprenentatge (DUA), els espais destinats als infants han d'estar dissenyats perquè tots els infants hi puguin interaccionar, han de comptar amb objectes que permetin que s'explori, manipuli, pensi, prengui decisions, planifiqui hipòtesis, anticipi, etc. Tot i que s'ha de tenir en compte que aquests processos en aquestes edats es fan encara de manera inconscient.

Quan es parla del context també s'ha de tenir en compte el lloc on se situa la pròpia escoleta. Les escoles són espais comunitaris i que beuen del seu entorn: el paisatge, el barri, les entitats i empreses properes, altres centres educatius i de lleure pròxim, els casals d'avis i els centres de dia o els serveis municipals. Només és amb la suma de tots que es generen entorns saludables i protectors per a la infància.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- L'escoleta ha de garantir una bona acollida de la família i l'infant a l'inici de l'escolarització, ha de fer possible la presència de les famílies a les aules per acompanyar els infants a transitar aquest procés, tenint en compte la flexibilitat necessària per ajustar-lo a la realitat de cadascuna d'elles.
- Cada escoleta ha d'articular estratègies per conèixer la singularitat de cada família, perquè és la manera de conèixer profundament l'infant: entrevistes inicials i de seguiment amb la tutora, trobades amb l'orientadora o referents de suport, amb atenció als comentaris i intercanvis espontanis en les entrades i sortides, etc.
- Acompanyar, amb respecte i sensibilitat, les famílies durant els processos de reflexió, de compartir documentació i observacions. Respectar que no sempre els transmetrem allò que els volem transmetre o que no sempre voldran veure el que nosaltres veiem.
- Des de l'escoleta es poden oferir propostes diverses per afavorir la participació de les famílies i la creació d'espais de convivència amb materials viatgers, en activitats d'aula, en sortides i excursions, en patis oberts, activitats puntuals com són la música o la motricitat, entre d'altres.

- Oferir espais de trobada entre famílies, acompanyades per alguns membres de l'equip educatiu: cafès tertúlia, tallers de famílies, trobades temàtiques d'aula, dinamització de la biblioteca per a famílies, etc.
- Participar en la neteja dels voltants de l'escoleta, en projectes solidaris i ecològics, en festes interculturals, en fires i mercats, permet ampliar la mirada cap a fora i, alhora, fer visible l'escoleta al seu entorn.

1.2.4. DESENVOLUPAMENT HARMÒNIC I BLOQUEJOS

Quan l'entorn ofereix a l'infant allò que necessita, les capacitats innates es despleguen i el desenvolupament s'harmonitza. Fem de nou referència a les necessitats, ja esmentades, de cura amorosa i mirada atenta per part de l'adult que respecta l'infant en la seva expressió i li permet l'obertura al plaer de les interaccions, les relacions i el joc. A la vegada, en ocasions, també es donen els anomenats bloquejos.

Els bloquejos en el desenvolupament es donen quan les necessitats no són cobertes i com a conseqüència, des dels primers anys, les persones construeixen cuirasses per protegir-se de les respostes de l'entorn que els resulten «agressives» i el que de vegades queda encobert com a violències suaus. Es tracta d'una defensa per a la supervivència psíquica.

Els infants que manifesten alteracions en el desenvolupament es troben en una situació de risc per al bloqueig, si els adults no desenvolupen una resposta sensible en la relació interactiva. Les competències de l'infant per emetre i respondre als senyals socials pot estar compromesa per les

seves característiques de desenvolupament atípic i alhora poden comprometre el desplegament adient de la resposta de l'adult per rebre, interpretar els seus senyals i oferir una resposta ajustada. Aquesta sintonia requereix un codi de comunicació construït conjuntament i exigeix conèixer els senyals de comunicació atípics i saber interpretar-los.

En el Model Pedagògic dels Equips d'Atenció Primerenca (MPEAPIB) es recullen senyals d'alarma i indicadors per a la detecció d'aquests bloquejos i mesures per atendre les necessitats que se'n deriven (vegeu Capítol IV La detecció primerenca, punt 2.4 Algunes particularitats en funció de l'edat dels infants, pàg. 116-119).

2. L'AVALUACIÓ DELS PROCESSOS EDUCATIUS

2.1. PER A QUÈ AVALUEM? FINALITATS DE L'AVALUACIÓ

La tasca avaluadora en el primer cicle d'educació infantil té dos objectius fonamentals: valorar el progrés individual de cada infant i comprovar l'adequació de la proposta educativa per ajustar-la a les seves característiques. Tot i així, alhora que s'observa i es valora l'infant individualment, s'ha de fer una mirada panoràmica sobre les dinàmiques de funcionament grupals. Com a éssers socials, es necessita que l'ambient de l'aula s'adeqüi a les necessitats del grup per generar entorns que fomentin i facilitin l'aprenentatge des del benestar de cadascun dels infants.

L'avaluació permet la presa de consciència d'allò que fem; en matèria d'educació es tracta de fer conscients tots els aspectes de la nostra pràctica perquè repercuten en el benestar de les persones amb les quals incidim i ens relacionam en el nostre quefer diari.

El per a què avaluar es pot concretar en:

- Valorar el grau de benestar dels infants, per afavorir el seu desenvolupament harmònic, però també el de les educadores, de les famílies i de la comunitat educativa.
- Entendre millor com es desenvolupen i aprenen els infants.
- Saber en quin moment del procés de desenvolupament es troba cada infant i quin tipus d'estímul si li han de proporcionar.
- Compartir la informació referent a cada infant amb la seva família i amb els altres educadors o professionals, per garantir que el tracte, l'atenció i els estímuls que reben des de diferents àmbits són coherents i ajustats a les seves característiques i possibilitats.
- Reflexionar sobre la pròpia pràctica de l'equip educatiu a partir de l'observació i la documentació, per fer créixer el projecte de centre comptant amb la participació dels adults de la comunitat educativa.

Si ens centram en l'avaluació del benestar psicosocial i emocional per assimilar i nodrir-se de les propostes que li oferim, s'ha de partir primer de la seguretat afectiva necessària que ha de brindar un adult disponible i que acompanya mitjançant la seva presència. La seguretat li permet respondre a la necessitat de descobriment del món que el rodeja tant en l'àmbit relacional com en el físic: es requereix de calma afectiva per entrar en tensió cognitiva.

Els infants amb un desenvolupament no neurotípic requereixen una resposta més ajustada per oferir-los un entorn que respongui a les seves necessitats particulars. Els centres de primer cicle d'educació infantil tenen una funció primordial en la detecció, l'avaluació i la prevenció de possibles dificultats. Per incorporar la detecció com a procés inherent a l'avaluació, l'educadora ha de recollir signes d'alarma que permetin derivar a una avaluació psicopedagògica i social que orienti una resposta ajustada i el benestar del menor.

El benestar dels infants també té a veure amb el benestar de les famílies, per això l'avaluació també pot ajudar a prendre consciència de com estan. Cal aprofitar tots els moments de trobada amb les famílies o dissenyar-ne d'altres per compartir experiències amb cadascuna sobre les vivències en relació als seus fills i filles.

Quan s'avalua la pràctica s'avalua cada educadora i professional, es pren consciència del seu estat, si la feina satisfà, el sentit de la tasca, com es relaciona amb els infants, les famílies i la resta de l'equip educatiu. També es pren consciència de les pròpies inseguretats, resistències, automatismes, etc. És necessari que les educadores se sentin cuidades i valorades i que, a la vegada, es cuidin entre elles perquè són el pilar per al benestar dels menors que tenen a càrrec a l'escoleta. Es tracta d'entrar en un moviment constant de dins cap a fora, de descentrament.

Per altra banda, també s'ha d'avaluar l'aportació de l'escola a la comunitat o allò que la comunitat aporta a l'escola en l'aprofitament de les sinergies comunitàries.

2.2. QUÈ AVALUAR? L'AVALUACIÓ CENTRADA EN EL CONTEXT

A partir d'un model d'avaluació centrada en el context, els elements a avaluar són tots els que formen part dels processos educatius. Per això, en la proposta orientativa d'avaluació que es recull a l'annex 1 es mostren els elements següents:

- Els elements observables en els infants
- Els elements observables en el context, que són: vinculacions, espais i materials, i temps.

Alguns dels principis bàsics que orienten el disseny del context i que serviran de referència a l'hora d'avaluar tots els elements del context (espais i materials, temps i vinculacions) que apareixen a les graelles de l'annex 1, són:

- Habitabilitat: té a veure amb el confort i el benestar de les persones que l'habiten. S'han de tenir en compte els diversos paràmetres: visuals, sonors, tèrmics, etc.
- Amplitud: permet que les persones que hi habiten es puguin moure amb el suficient marge.
- Identitat: si té personalitat i característiques pròpies que el defineixen.
- Constructivitat: si ofereix possibilitat d'experimentar i d'ampliar el grau de complexitat.
- Permeabilitat: permet creuar una proposta amb d'altres.
- Narrativa: permet deixar empremta dels processos i de les vivències que han esdevingut, la qual cosa implica documentar els processos.
- Autonomia: s'afavoreix la tria, es té en compte la decisió d'elecció i el poder fer-ho per si mateix.
- Seguretat: permet l'acció sense perill físic o afectiu.
- Calma: es pot actuar sense presses i amb el temps que cadascú necessita.
- Collectivització i individualització: permet passar de la individualitat a compartir amb d'altres i retornar, quan es desitja, a la individualitat.
- Quantitat i varietat ajustada al nombre d'infants.
- Desafiament: per provocar reptes cognitius.
- Interès: moure l'infant a interaccionar amb allò que es presenta.
- Multisensorial: provocar noves sensacions a través dels diversos canals (motrius, visuals, tàctils, etc.).
- Iniciativa: permet que els infants decideixin.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- El context ha d'afavorir que els infants experimentin i hi tenguin relacions de qualitat. Han de poder triar a què juguen i amb qui juguen.
- S'ha d'oferir un entorn que sigui estructurant per a l'infant, segur i amb normes i límits clars.

- Els materials han de ser rics i variats per crear un entorn multisensorial. Amb superfícies suaus i aspres, seques i mullades, opaques, brillants, translúcides i transparents; amb materials que envelleixen amb el temps, com la fusta, la roba o les flors, i d'altres que es mantenen sempre igual, com l'acer o el vidre.
- Convé oferir un ventall cromàtic amb moltes ombres, un ventall subtil amb més colors que els primaris, colors semblants, to sobre to, i colors que contrastin, tenint cura de reduir-ne la intensitat quan hi ha colors diversos.
- S'ha de dissenyar l'espai tenint en compte que pot ser necessari canviar-lo segons el moment i les necessitats dels infants durant la jornada, si no es compta amb espai suficient per assignar-lo i diferenciar-lo per a cada moment. En aquest cas, els mobles, els sistemes i les superfícies de separació han de permetre activitats diferents a hores diferents, però en el mateix lloc, i hauran de ser entorns genèrics que puguin convertir-se en llocs diferents per activitats diverses. Tot i això, s'ha d'anar molt en compte perquè els infants necessiten permanència per sentir-se segurs i els espais i els materials han de mantenir, tant com sigui possible, un ordre estable de referència.
- S'ha de procurar que sigui un ambient similar al d'una casa, acollidor i harmònic (materials naturals, colors suaus, etc.) i s'evitarà que els espais siguin impersonals, freds, uniformes i sense personalitat pròpia.
- Convé que hi hagi també espais blancs, sense estímuls (per evitar la sobrecàrrega d'estímuls visuals, però també auditius, olfactius, etc.), i un bon nivell pel que fa a l'ordre, la seguretat, el manteniment, la higiene i la conservació. Espais que els infants poden omplir i transformar el caos en ordre, destruir i recollir, entre d'altres.

2.2.1. L'AUTOAVALUACIÓ DE L'EQUIP DOCENT I DE LA SEVA PRÀCTICA

Tot i que partim del protagonisme de l'infant, a l'escoleta les educadores desenvolupen un paper fonamental perquè són les que generen les relacions amb l'entorn de l'escola i són el referent de vincle i seguretat per als infants i les seves famílies. És imprescindible la predisposició de l'equip educatiu i de cada educadora per oferir els contextos amb els criteris de qualitat exposats anteriorment. Degut a la transcendència del seu rol és cabdal també que es puguin avaluar.

Per dur a terme aquesta tasca es requereix d'uns espais i temps, però sobretot d'una manera d'estar i de fer que permeti aquest tipus d'avaluació. Implica certa manera d'entendre l'educació, d'entendre els infants i d'entendre's. Ha de permetre posar més atenció en les possibilitats que s'ofereixen als infants que als objectius que es persegueixen. Implica afrontar pors i inseguretats, escoltar-se i ser escoltades i escoltar les altres en el cicle continu d'avaluació i revisió de la pròpia pràctica a partir de l'anàlisi de les evidències recollides.

En l'avaluació de la relació que cada educadora estableix amb els infants cal que estigui atenta a la seva sensibilitat per respondre a les diferents necessitats que expressen els infants a través dels distints senyals, que poden variar segons les característiques individuals. Aquest procés implica un ajust constant entre la resposta de l'educadora i els nous senyals dels infants després de la resposta. S'ha de prioritzar a quin senyal respon, orientada per la que estigui més vinculada a la seguretat. També s'ha d'analitzar la dinàmica del grup.

És una responsabilitat compartida en la qual l'infant ha de trobar i tenir clars els diferents referents educatius. Per això, l'equip ha d'establir i acordar la funció de cadascú,

l'espai que ocuparà, quin tipus d'intervenció farà i com es coordinarà amb la resta de l'equip. Es tracta de fomentar un aprenentatge dialògic i en comunitat que permeti avançar de l'autoavaluació a la coavaluació amb diferents eines i contrastant la informació en espais de trobada sistemàtics, en la mesura del que és possible.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- S'ha de cuidar el desenvolupament personal i professional de les educadores. L'escola és un sistema viu en què el benestar d'un membre repercuteix en el benestar de la resta del grup. Un entorn que generi confiança per compartir la pràctica sense por al judici, compartir significats sobre com s'entén l'educació, com es veuen els infants, etc.
- Organitzar instruments i espais de trobada, encara que siguin breus, per compartir: descàrrega de tensions, reflexió pedagògica, entre d'altres.
- Sistematitzar i reflectir la presa de decisions per desplegar a la pràctica els acords presos en la reflexió pedagògica.
- S'ha de concretar l'acord del canvi proposat i planificar què i com s'ha d'avaluar tenint en compte allò que es necessitarà per dur-lo a terme. Els espais de trobada poden tenir una certa continuïtat i freqüència, i es poden dinamitzar mitjançant una coordinació rotativa que capaci el conjunt de l'equip per dur a terme aquesta funció. També requereix d'algué que reculli i documenti el procés. Es tracta d'engegar un procés d'investigació i acció adaptat a la realitat de cada escoleseta.

2.2.2. L'AVALUACIÓ DELS ESPAIS, DELS MATERIALS I DEL TEMPS

La realitat de l'escola respon a la interacció entre els infants i el context, que són: les vinculacions generades amb els iguals i amb els adults, els materials, els espais i el temps. En funció del context que s'ofereix, varia l'activitat que els infants hi desenvolupen. És per això que en l'annex 1 de la concreció dels elements observables per a l'avaluació també s'inclou l'avaluació del context.

L'avaluació de l'espai i dels materials

L'espai pot ser un facilitador del desenvolupament si s'avalua per saber com respon a les necessitats dels infants. Ha de suposar el lloc on trobar-se, on les persones que l'habiten puguin interactuar i relacionar-se. En funció de com sigui l'espai es generarà un tipus d'activitat, interacció i accions.

L'espai físic s'entén com a part del currículum, com un agent educatiu, el tercer braç de l'educadora. La disposició i l'organització de l'espai físic estan estretament relacionades amb el model pedagògic i organitzatiu de l'escoleta i defineixen allò que s'hi fa cada dia. L'espai físic es defineix per l'arquitectura, però també pel mobiliari, els materials, els objectes i la distribució que se'n fa. Tots aquests elements incideixen en les interaccions que s'hi poden generar. També s'han de tenir en compte els espais destinats als adults, en què es reben les famílies o on es poden generar trobades entre elles, així com els espais d'ús comunitari.

Alguns dels criteris que s'han de tenir en compte a l'hora d'avaluar els espais són:

- L'ús que se'n fa.
- El criteri estètic i l'ambient que s'hi genera.

- L'organització dels microespais en funció de les necessitats dels infants: per fomentar el vincle amb l'adult, la relació amb els altres infants, per propiciar un ambient adequat per al descans, per a l'alimentació, per ampliar les possibilitats de moviment o de joc, entre d'altres.
- Com es dissenyen de manera flexible i adaptable perquè puguin evolucionar segons els interessos i les necessitats dels infants.
- Si es valoren els espais exteriors, entenent-los com una continuació de l'interior.
- Si estan dissenyats per zones o ambients: espais per a l'experimentació, espais simbòlics, espais per al moviment, espais per relacionar-se, espais per atendre les necessitats biològiques d'alimentació, d'higiene o de descans.

Al mateix temps, els materials afavoreixen el desenvolupament global de l'infant, des del plànol afectiu, físic, cognitiu i social. Hi ha una relació estreta entre els materials i el joc, ja que orienten cap a accions i relacions segons com es proposen. Sobretot, s'ha de cuidar que quan els materials no són adients o la quantitat no és ajustada a la que seria necessària per al grup d'infants, si n'hi ha massa o massa poc, s'obstaculitza, es frena el joc o pot donar sensació de desordre.

A l'escoleta, els objectes i materials no s'exposen a l'atzar, tenen un per què i un per a què, i així, cadascun es proposa i queda a l'abast per a l'elecció que en faci l'infant. L'avaluació del material ha de poder valorar els diferents usos que en pot fer l'infant, així com també que en farà un ús diferenciat segons el moment evolutiu, ja que en cada moment li pot suggerir un ús diferent:

- D'exploració, experimentació i descoberta de les característiques dels objectes.
- De joc: assumint significats o símbols que no li són intrínsecament propis.
- Com a eina, esdevenint un material amb ús d'instrumental.
- Per construir.

Amb tot, convé que el material sigui poc estructurat, atractiu i versàtil amb varietat de propietats sensorials i físiques, així com també combinable. S'ha de tenir en compte, també, la quantitat de materials segons el nombre d'infants, l'espai disponible o les edats, entre d'altres qüestions. És interessat preveure la gestió del material que es farà com a centre i com es pot emmagatzemar de manera ordenada per cuidar-lo i usar-lo comunitàriament.

L'avaluació del temps

A l'escoleta el major repte vinculat al temps consisteix a coordinar els temps individuals de cada infant amb el ritme de l'escoleta, amb el manteniment de pautes generals i flexibles que ordenin la vida quotidiana i alhora respectin els ritmes de cadascú.

Els infants més petits passen d'un temps propi a un temps compartit amb els altres, desenvolupen així una dimensió social del temps. Les rutines i les activitats estables permeten anticipar i donen referents, però també han de poder adaptar-se a qualsevol imprevist.

L'avaluació de l'organització temporal convé que analitzi les característiques i les necessitats de cada moment, que en el dia a dia de l'escoleta són bàsicament:

- Els moments d'acollida i comiat diaris.
- Els moments de propostes obertes.
- Els moments de propostes organitzades o conduïdes.
- Els moments de situacions de vida quotidiana, sempre respectant els ritmes biològics.
- Les transicions entre les diferents propostes i els diversos moments de la vida quotidiana.

2.2.3. L'AVALUACIÓ DE L'IMPACTE DE LA PROPOSTA PER ASSEGURAR ENTORNS DE PROTECCIÓ I BENESTAR

El benestar i la protecció a les escoles també s'han d'avaluar per ajustar l'organització a les necessitats que es detecten per garantir-los.

Queda clar que avaluar l'impacte de la proposta inclou avaluar l'infant en el seu context, la qual cosa vol dir avaluar els espais, els materials i l'ambient de benestar que es proporciona.

Inclou la dimensió física, funcional, temporal i relacional; és a dir, com és fa la interacció de la mestra amb els infants: avaluar com es comuniquen i què experimenten en la interacció amb els infants suposa avaluar també l'impacte que ella mateixa té en cada un.

Aquesta avaluació té a veure amb l'autoconsciència i l'autoavaluació per estar atentes a com se situa l'educadora en la relació, com acompanya, què li ressona, què hi ha de nostre o de l'altre en allò que guia la seva acció.

L'objectiu final és esdevenir el referent de seguretat afectiva per a l'infant a l'escola.

A més, en l'avaluació d'aquest apartat s'ha de tenir en compte l'article 124 de la LOMLOE, en què s'especifiquen les normes d'organització, funcionament i convivència i es crea la figura del coordinador o coordinadora de benestar i protecció als centres educatius. Amb aquesta finalitat, en l'apartat 5, s'esmenta que les directores, directors o titulars dels centres educatius són responsables que la comunitat educativa estigui informada dels protocols d'actuació existents, així com de l'execució i el seguiment de les actuacions que s'incloguin en aquests protocols.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- A l'hora de preparar la tasca avaluadora, és convenient partir d'un ambient organitzat que activi l'exploració i el joc dels infants i permeti a l'educadora documentar sense deixar d'estar present i intervenir quan algun infant ho necessita. Es pot iniciar el seguiment de 5 o 6 infants durant quinze dies, cercar els canals oportuns que permetin compartir les anotacions amb la resta d'equip docent que atén el grup i, quan sigui possible amb l'equip docent, ja que d'aquesta manera pot esdevenir una font de reflexió pedagògica.
- Entre d'altres elements observables en les edats primerenques, s'han de destacar: les diferents formes de comunicació, l'acció a l'hora de descobrir i experimentar, la curiositat i l'interès per avançar en el coneixement del món que l'envolta, el progrés en el moviment, l'equilibri i el domini del cos, el desenvolupament dels seus afectes i relacions, també de la seva autonomia i autoestima, i el creixement en l'expressió creativa.
- S'avaluen els aspectes generals que s'observen en el progrés de l'infant organitzats a partir dels aprenentatges funcionals, significatius i valuosos que es poden adquirir durant el primer cicle d'educació infantil. En el transcurs del cicle s'han d'observar tots els elements que concreten els criteris d'avaluació i que es definiran en cada apartat d'avaluació de les situacions d'aprenentatge i les programacions d'aula.
- S'ha d'avaluar també el benestar personal sense desvincular-lo del benestar comunitari. A l'escoleta cada membre en particular és important i s'ha de cuidar, però també és important la col·lectivitat i la cura que s'ha de tenir de la vida en comunitat.
- L'avaluació ha de revisar que els infants puguin expressar-se, i que són escoltats i se'ls presta atenció a tot allò que ens diuen. Amb l'avaluació es pot revisar si l'adult presenta i anticipa les seves accions envers els infants: si se'ls demana permís per canviar-li el bolquer, si es demana permís per

entrar a l'aula, etc. Aquestes són algunes de les actituds de respecte que s'han d'avaluar.

- S'han d'avaluar les tasques del coordinador de benestar i protecció a la infància als centres educatius de primer cicle: com es coordina per evitar els factors de risc, com es vetlla pel bon tracte, com es creen hàbits d'interrelació interpersonals saludables, etc.
- Avaluar el pla de convivència del centre contribuirà a fer que el centre sigui un entorn protector a través de la revisió dels acords i normes per mantenir el respecte entre tots els membres de la comunitat educativa i per dur a terme la gestió positiva dels conflictes que sorgeixin en la vida diària i comunitària.
- Les manifestacions violentes, les agressions, els conflictes, etc. s'han d'acceptar en la vida de l'escoleta com a expressions de les dificultats pròpies de l'edat, lligat al grau de maduresa o de desconeixement de codis socials dels infants. Aquestes expressions s'han d'acompanyar, canalitzar i reconduir i l'equip educatiu ha d'acordar estratègies de com fer-ho, oferir alternatives a la seva acció (un mossegador en el moment de les mossegades, un coixí per substituir els cops i empentes, entre d'altres. Mai no s'ha de culpabilitzar, tot i que s'ha de deixar clar que no es pot fer mal als altres. L'avaluació també serveix per observar, analitzar i ajustar les respostes a aquestes situacions i, de manera especial, per detectar els senyals que indiquin un malestar psíquic o afectiu d'origen divers als quals s'hauria de dedicar una intervenció més concreta.
- S'han d'observar, analitzar i donar respostes per acollir la tristesa i el plor dels infants perquè expressen el seu malestar i s'ha de fer de manera respectuosa, sense envair el seu dret a viure-ho de manera íntima, fent-li saber que l'adult està disponible i ben a prop per quan vulgui ser agombolat i abraçat.

2.3. QUI AVALUA?

2.3.1. LA TASCA AVALUADORA DE L'EQUIP DOCENT

Com s'assenyala en el Decret 30/2022, l'avaluació és responsabilitat del tutor que és la persona encarregada de recollir i registrar les informacions aportades per l'equip docent, a més de coordinar les actuacions i decisions relatives al procés d'avaluació dels alumnes amb el suport, si escau, dels serveis d'orientació corresponents. Així doncs, tot i ser el responsable final, la seva funció es desenvolupa mitjançant la coordinació amb l'equip educatiu que atén el grup d'infants.

2.3.2. LA PARTICIPACIÓ DE LES FAMÍLIES EN L'AVALUACIÓ

La família ha de participar en l'avaluació com a agent actiu perquè aquesta sigui realment inclusiva i tengui en compte la globalitat de l'infant. La família disposa d'una altra perspectiva de l'infant, el coneix millor i disposa d'informació complementària per poder desenvolupar adequadament la tasca educativa de les escoles. Amb la finalitat de sumar aquesta confluència necessària, el repte per a l'escola es construir relacions simètriques amb la família, relacions d'aliança a partir de la construcció d'un vincle de confiança. Han de poder sentir-se escoltades i cuidades compartint l'objectiu comú del benestar i el desenvolupament saludable de tots els membres de la família.

Atesa l'heterogeneïtat dels models familiars i la complexitat del context social, s'ha de fomentar un procés de col·laboració i participació per obtenir el coneixement particular de cada família. L'equip educatiu s'ha de saber posar al seu lloc i en les circumstàncies que els envolten per empatitzar amb elles. Alhora, cal alimentar el seu sentiment de competència, oferir-los el seu lloc dins la comunitat, respectar el seu rol i partir de les seves fortaleses.

En l'avaluació amb les famílies es pot compartir la trajectòria de desenvolupament personal de l'infant i de les seves capacitats i potencialitats, i tractar que tot l'entorn rebi missatges positius sobre ell.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

En les trobades de famílies i educadores convé partir de la premissa compartida per part de l'equip educatiu que les famílies són part activa del centre i, a partir d'aquest sentiment de que l'escoleta és «receptora» de la seva participació i d'obertura cap al que proporcionen, es poden planificar diferents moments:

- A l'inici de l'escolarització en la primera acollida, per preparar junts la familiarització i l'adaptació.
- En el dia a dia, en les estones d'entrada i de sortida per establir converses de manera positiva i informal sobre aspectes quotidians. Aquesta dimensió inclou també la seva participació en les diferents activitats d'aula, esdeveniments i celebracions.
- Entrevistes familiars: trobades més íntimes i formals per conversar sobre el desenvolupament de la criatura i compartir inquietuds i conquestes.
- S'ha de fer, com a mínim, una reunió col·lectiva o individual, amb les mares, pares o tutors legals, al començament del curs escolar i dues més durant el curs, una d'individual i una altra de col·lectiva.
- S'ha de comptar amb un espai càlid i còmode per generar un clima agradable que faciliti la conversa. S'ha de tenir molt clara la imatge de l'infant que s'ha de transmetre a la família i tenir cura dels discurs verbal i del llenguatge corporal per oferir una mirada positiva de les potencialitats de l'infant.

- Quan hi ha dificultats s'ha de partir de l'empatia i posar-se en el lloc de la família. En el cas dels infants amb desenvolupament atípic és fonamental elaborar conjuntament elements d'observació per interpretar de forma ajustada els senyals de l'infant, i per construir un llenguatge comú que faciliti la interacció amb l'infant. S'ha d'acompanyar les famílies en aquest procés, acollir el que poden sentir, sense jutjar-les, construir confiança i mostrant quins senyals s'interpreten a l'escola i com s'hi respon; s'han d'explicar les estratègies organitzatives del context que es planifica per donar-hi resposta i per facilitar el desenvolupament del seu fill o la seva filla.
- Presentar l'infant com a persona en desenvolupament, amb capacitats i potencialitats.

2.3.3. LA PARTICIPACIÓ DELS INFANTS EN L'AVALUACIÓ

L'infant ha de poder participar de l'avaluació com a:

- Persona amb dret reconegut per la declaració de l'ONU en reconèixer-li el dret a ser escoltat i a participar; també es reculla l'Agenda 2030 dels Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS) que apellen a la participació dels infants en la presa de decisions polítiques i comunitàries. Els infants són sensibles a l'entorn i tenen dret a expressar lliurement el seu parer sobre temes que els ocupen i poden comprendre, prendre decisions i comunicar-se de diferents maneres, abans d'usar el llenguatge verbal o formal.
- Experts en les seves pròpies vides. L'avaluació, entre d'altres coses, cerca el benestar infantil i qui el coneix millor és el propi infant. És l'infant qui sap allò que li agrada i allò que no, amb qui està a gust i amb qui no. Cal trobar la manera de recollir i atendre amb respecte les tries dels infants quan aquestes són oportunes per al seu desenvolupament.

— Experts comunicadors a través de tots els llenguatges amb els quals es pot explicar i fer entendre.

— Creadors de significats: per expressar el que perceben, comprenen, recorden, classifiquen, reflexionen o planifiquen.

La participació dels infants en l'avaluació és entesa com una dinàmica formativa i continua, una avaluació compartida que respon a la democratització de l'escola mitjançant el foment de la participació dels infants i les seves famílies.

En aquest procés cal comptar amb una educadora suficientment sensible per captar els senyals que els infants emeten i que l'adult, atent i present, percep a través de l'escolta activa, el que implica una interpretació i construcció de significats. A través dels senyals que expressen, els infants mostren que avaluen el context i allò que s'hi troben constantment.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- Segons l'edat, varia la freqüència i els tipus de senyals que mostren els infants. Es tracta d'identificar-les i elaborar possibles hipòtesis sobre perquè es donen, avaluar-ne la idoneïtat o no del context proposat. Així els infants avaluen el context a través dels senyals i les educadores els capten, interpreten i, finalment, prenen les decisions oportunes.
- S'ha d'estar especialment atent als senyals a través de les seves accions que mostren: implicació, concentració i exploració.
- S'han d'observar els senyals de benestar i interaccions enriquidores positives amb els adults i amb els altres infants: oferiments, peticions,

mostres d'afecte, etc. Aquests senyals han d'amplificar-se i fer-se visibles, reforçant el benestar i la manera de fer positiva de l'infant que les exerceix, i com a mostra d'accions a empeltar dins el grup.

- S'ha d'estudiar i modificar el context on es donen senyals de recerca continuada de l'adult, de por latent, si l'infant deambula o es distreu sovint o si es donen conflictes, agressions i aïllament en les relacions.
- L'adult ha d'observar els senyals que es donen en el joc simbòlic, l'expressió artística (modelatge, dibuix, etc.) i les ha de registrar mitjançant fotografies, graelles, etc.

2.4. COM AVALUAR?

2.4.1. COM HA DE SER L'AVALUACIÓ? PRINCIPIS ORIENTADORS

Els principis que s'exposen en aquest apartat són els que s'han pres en consideració i es reflecteixen en la proposta per dur a terme l'avaluació que es troba a l'annex 1 d'aquestes Orientacions i que s'ha elaborat mitjançant la concreció dels criteris d'avaluació que s'estableixen en el Decret 30/2022, amb elements observables de cadascun d'ells.

Seguint aquesta proposta, cada centre ha d'elaborar la seva proposta pedagògica, que forma part de la concreció curricular. L'elaboració de la proposta pedagògica inclou seqüenciar els criteris d'avaluació. La finalitat de la seqüenciació pot ser la de prioritzar en el calendari l'avaluació uns criteris per sobre d'altres per la dificultat que suposa observar-los i avaluar-los tots alhora i també perquè tenen caràcter finalista i general, que fa necessari que s'hagin de desplegar en elements més concrets.

Ara bé, al primer cicle d'educació infantil es fa difícil descartar criteris i postposar-los per valorar-los al final de cicle. Degut a aquesta mirada global que s'ha de tenir de cadascun dels infants, convé mantenir els 33 criteris d'avaluació ben presents des de l'inici fins al final de l'estada dels infants a l'escoleta.

És per això, per facilitar que puguin ser avaluats, que es proposa esmicolar-los en elements concrets que facilitin afinar la mirada i, alhora, documentant i registrant les observacions durant tot el cicle.

Convé, per tant, tenir els criteris esmicolats en ítems observables i registrables. Els ítems serviran durant les observacions, ja que ofereixen elements per afinar la mirada sobre l'infant i el context. També serveixen per concretar el diàleg i les reflexions que es comparteixen amb l'equip educatiu i amb les famílies.

La tria dels elements que es prioritzin per observar i avaluar en cada moment durant el curs dependrà de la tria dels aspectes que es considerin més necessaris per a cadascun dels infants i que estiguin relacionats amb les propostes que es duen a terme.

En el primer cicle d'educació infantil, els criteris d'avaluació s'inclouen en les SA que es dissenyen. En les SA, en el darrer apartat de «Procediment d'avaluació final, qualificació i transferència del coneixement», s'han de recollir alguns dels elements que es consideri que és important avaluar en aquell moment o situació en concret.

A la vegada, les mesures per facilitar la participació i l'aprenentatge (mesures de suport) que es fan per a cada alumne/a s'han de reflectir a la programació d'aula o a un altre mitjà que es consideri adient i que s'acordi al centre educatiu.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- La concreció de com i què s'avaluarà es detalla a l'apartat final de les situacions d'aprenentatge, a l'apartat «Procediment d'avaluació final, qualificació i transferència del coneixement».
- En aquest apartat de les SA, l'equip docent hi ha d'indicar alguns elements observables de l'acció de l'infant en aquell context concret. Per exemple, en la SA «Com compartim un conte amb els nostres alumnes», es pot indicar que en propostes de narració i contes es podrà observar i documentar l'actitud d'escolta i atenció que mostra l'infant, si participa, si intervé, si li agrada i en gaudeix (somriu, fa gestos de sintonia amb la narració, etc.), si anticipa, o si repeteix paraules o frases, si l'espai és còmode i permet que tothom estigui assegut i mostri benestar amb la seva postura, si el to de veu convida a atracar-se a la proposta, entre d'altres. Tots aquests elements i més són els que apareixeran en les eines d'observació i registre que utilitzi l'equip educatiu i que es poden incloure també en els informes que s'elaboraran per compartir amb les famílies.

Tot i que els elements observables estan relacionats amb els criteris d'avaluació d'una, dues o de les tres àrees, ja que el currículum és globalitzat, tenir-los desgranats en forma d'elements observables facilitarà la mirada global sobre cadascun dels infants i el seu context, i fer el seguiment continu per a l'avaluació realment global, contínua i formativa.

2.4.2. CARACTERÍSTIQUES DE L'AVALUACIÓ EN LA PRIMERA INFÀNCIA

És important que l'avaluació se centri en les capacitats, les potencialitats i els progressos. És en aquest sentit que l'avaluació es fa en positiu a partir, sempre, de les

competències dels infants per accedir als aprenentatges de manera progressiva. Ha de possibilitar el reconeixement de les condicions inicials de cada infant, dels progressos que fa en el seu desenvolupament i del grau d'assoliment de les competències específiques.

En els diferents contextos d'aprenentatge i a l'aula, el tutor, de manera coordinada amb l'equip educatiu que atén el grup, ha de conèixer i respectar els ritmes de tots els infants, ja que cada un té uns trets diferencials i una singularitat que convé atendre de forma positiva.

La informació per a l'avaluació s'obté de l'observació de l'infant en les diferents situacions d'aprenentatge de manera contínua i sistemàtica, tant sigui en les situacions de vida quotidiana i rutines, com en les situacions de joc. És rellevant que la informació recopilada s'ajusti als aspectes que interessa recollir sobre el desenvolupament de l'infant i pugui orientar les mesures per facilitar-li els processos d'aprenentatge en funció de les seves característiques singulars.

L'avaluació s'ha de centrar en els processos d'aprenentatge de cada infant que s'observen en les seves preferències en l'estil d'aprenentatge, així com en el seu procés de desenvolupament de pensament i d'estratègies per a la resolució de tasques i reptes. Les observacions es recullen de manera qualitativa i processual i faciliten, d'aquesta manera, l'avaluació formativa.

L'avaluació forma part de la tasca quotidiana de l'equip educatiu. Ha d'estar integrada i contextualitzada en la dinàmica habitual de l'aula i en la quotidianitat i en les rutines, en un ambient lúdic i dinàmic.

El fet avaluador ha de transcendir i tenir repercussions en la pràctica educativa del centre i ajudar l'equip educatiu a adaptar les situacions d'aprenentatge i les programacions a les característiques individuals dels

infants i als trets del seu grup. També ha de fomentar la revisió dels criteris d'intervenció amb els infants, les metodologies i estratègies que s'hi utilitzen, així com les dinàmiques d'aprenentatge generades.

Ha d'esdevenir una tasca participativa i participada, que es plantegi com un enriquiment col·lectiu, que és responsabilitat de l'equip docent amb la participació de les famílies i dels infants. L'observació compartida per tot l'equip educatiu que intervé en el grup condueix a l'intercanvi d'observacions i, per tant, a recollir diferents perspectives i fer una anàlisi més objectiva.

La pedagogia de l'escolta i de l'observació planificada aporta eines per avaluar el desenvolupament de l'infant a través de l'exposició del procés i el resultat de les seves accions, conquestes i aprenentatges.

A partir de l'avaluació contínua es generen els informes, en què es recullen les observacions que s'han fet de les manifestacions i expressions dels infants. Els informes es comparteixen amb les famílies durant el temps d'entrevista individual amb cadascuna.

Com a eina de reflexió i debat en el si de l'equip educatiu, és també un instrument d'anàlisi i reflexió de la pròpia pràctica que permet revisar les propostes i materials i ajustar i millorar les intervencions.

2.5. QUAN AVALUAR: L'AVALUACIÓ GLOBAL, CONTÍNUA I FORMATIVA

S'entén l'avaluació del context com un procés continu que es dona en qualsevol moment perquè orienta la presa de decisions que sabem que estan influenciades per les creences i idees preconcebudes que tenim totes les persones. Per això és tan important la presa de consciència d'un mateix sobre allò que pensa i sent i com influeix en el que es fa en

tots els aspectes de la vida i també, és clar, a l'hora de fer d'educadors; això implica un major coneixement personal per desenvolupar millor la tasca com a docent.

És important avaluar tot el curs per conèixer l'impacte que les propostes han tingut sobre cada infant, la qual cosa permetrà compartir-ho amb la família i amb les educadores que l'acompanyaran el curs següent. Es tracta de confegir un relat compartit i documentat amb fotografies de les vivències de l'infant a l'escola. Un relat que mostri la singularitat de cada infant, la bellesa de la seva persona i totes les capacitats que progressivament desplega, actualitza i exterioritza, un relat que permeti a la família mirar els seus fills i filles en positiu.

El relat de les famílies pot ser diferent al que es comparteix amb l'equip educatiu. A l'escoleta és important detectar bloquejos i riscos biològics i socials que es puguin percebre en el menor. Si partim que els infants tenen capacitats innates que es desenvolupen en funció de la resposta que reben de l'entorn, cal reflexionar sobre què és allò que pot estar bloquejant la capacitat. A partir d'aquesta reflexió, l'escoleta té la responsabilitat de formular hipòtesis i proposar canvis per desbloquejar la situació a partir d'un enfocament sistèmic, prenent en consideració tots els factors possibles i nodrint-se de models teòrics i explicatius.

Aquesta avaluació és necessària per atendre l'infant en el present i, a la vegada, per coordinar la transició a la nova escola que l'acollirà incorporant en aquest procés allò que tant els infants com les famílies imaginin per a la nova etapa per ajustar la mirada a allò que es trobaran.

2.6. LES FAMÍLIES EN L'AVALUACIÓ

Com ja s'ha explicat a l'apartat 2.3.2, és imprescindible que les famílies participin en el procés d'avaluació, ja que són els agents primers de coneixement dels seus fills i filles. En conseqüència, no es pot obviar aquest coneixement per obtenir una mirada completa i global del que és cada infant.

Al mateix temps, l'avaluació permet construir una manera de veure l'infant i aquesta manera de veure'l generarà unes expectatives que són percebudes pel propi infant. És així com, des d'una mirada positiva, amb expectatives centrades en les potencialitats i ajustades a les característiques pròpies de l'infant, la família acompanyarà el seu fill o filla a créixer, amb una mirada positiva perquè confiarà en les seves múltiples possibilitats.

En aquest sentit, l'escoleta a través de la tutora de l'infant, té la responsabilitat d'oferir a la família aquesta imatge positiva del que l'infant és en el context escolar. A través de l'avaluació, família i escola podran explorar junts com oferir-li les propostes que li proporcionin desplegar al màxim les seves possibilitats de creixement i d'aprenentatge.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- En els moments de trobada amb les famílies per compartir el procés d'avaluació, s'ha de partir de les fortaleeses i les habilitats de l'infant. Utilitzar documentació per mostrar evidències farà visible i ajudarà a explicar la informació que el tutor necessita compartir.
- Perquè la família participi i doni suport a l'evolució del procés educatiu dels seus fills i filles, és

necessari que l'equip educatiu l'informi dels aspectes observats i de les mesures de suport que s'hagin acordat. A la vegada, el centre atendrà i escoltarà la família per recollir i tenir en compte la informació que aquesta li ofereixi; d'aquesta manera, quan escoles i família intercanvien informacions és quan es conflueix per facilitar el progrés educatiu dels infants.

- S'ha de tenir especial cura a l'hora d'intercanviar informació amb la família d'aquells indicadors observats que generen senyals d'alarma. Són reunions que l'equip educatiu ha de preparar minuciosament, valorar sempre el moment que es consideri més idoni per transmetre la informació i respectar el procés que necessita fer la família per acceptar i integrar aquesta informació. Per la complexitat d'aquestes reunions convé que siguin preparades en equip de suport, amb la participació de les professionals de l'EAP al centre, i organitzant la funció de cada professional envers la família per fer-los un bon acompanyament.
- Sempre és necessari donar temps perquè la família observi, perquè posi paraules a allò que ha vist, el que sent, el que es remou dins ella i, si és convenient, facilitar-li eines i guies que donin referències per situar el moment evolutiu dels infants. Aquestes consideracions s'han d'atendre de manera especial, amb les famílies dels infants en situacions més complexes i vulnerables.
- En finalitzar l'etapa es pot fer la valoració del recorregut de l'infant al llarg de la seva escolarització a l'escola. Es pot fer un relat de l'etapa, per exemple a través d'un testimoni gràfic que podran emprar per construir la seva història com a família.

3. L'OBSERVACIÓ I LA DOCUMENTACIÓ PEDAGÒGICA COM A PART DEL PROCÉS D'AVALUACIÓ

L'observació i la documentació pedagògica permeten reconstruir l'experiència educativa i fer visibles els processos evolutius dels infants i la relació que mantenen amb els altres i el seu context, així com també certs aspectes de la vida quotidiana, que ajudaran l'equip educatiu a ajustar la pràctica educativa.

L'avaluació és un procés que ha de considerar-se com a part integrant de les activitats educatives. Les eines fonamentals per dur a terme l'avaluació en el primer cicle d'educació infantil són l'observació i la documentació pedagògica, en tant que permeten a l'equip educatiu disposar d'informació per analitzar els comportaments i les actuacions dels infants.

3.1. OBSERVACIÓ I ESCOLTA

L'observació i l'escolta ens permeten comprendre i connectar amb l'infant, així com ajustar-se oportunament a les seves necessitats i maneres de fer. La pedagogia ha desenvolupat estratègies i eines essencials per a l'observació. Des d'allò més simple i efectiu, com dur sempre paper i llapis a la butxaca per prendre nota immediatament i de forma clara i concisa d'allò que crida l'atenció a la necessitat d'una bona formació per saber observar i comprendre l'infant més enllà de les aparences i de la temptació de jutjar. En l'observació, ha de diferenciar-se el que succeeix de la interpretació que es fa d'aquell moment. Per fer aquesta diferenciació cal formació i supervisió.

La pedagogia de l'escolta és també un element fonamental per al pensament pedagògic i per construir significats des d'una mirada conjunta amb les famílies.

3.1.1. FOCALITZAR LA MIRADA. SELECCIÓ DE L'OBJECTE D'AVALUACIÓ: QUÈ I COM OBSERVAR

L'observació permet recollir evidències per comprendre millor l'infant i per desenvolupar la pràctica educativa. Segons allò que es vol observar s'ha de triar una tècnica o una altra per recollir la informació. També es requeriran instruments i espais de trobada per compartir els registres de les observacions en equip educatiu: espais de reflexió pedagògica, d'organització i de presa de decisions. La majoria de vegades l'observació és participant perquè s'observa mentre es du a terme la pràctica.

Les observacions participants, especialment en contextos de grups petits, faciliten l'escolta i les respostes educatives personalitzades. D'aquesta manera es poden observar amb facilitat les competències i les dificultats de cada infant, el tipus de respostes educatives que s'ajusten millor a les seves necessitats, la identificació de la tipologia i la possible etiologia de les seves dificultats i també ja es poden triar els ajustaments que més l'afavoreixen.

Aquesta observació conscient del tutor o la tutora en les dinàmiques espontànies ha de comptar amb l'acompanyament de l'EAP, especialment en l'anàlisi de les observacions. Els professionals de l'EAP participen, per exemple, a l'hora d'interpretar el que són necessitats generalitzades en el grup i els signes d'alarma per prendre conjuntament decisions respecte a l'organització del grup i les prioritats educatives, per ajustar millor les respostes educatives. Aquest procés d'anàlisi ajudarà a detectar quins infants presenten indicadors que fan necessària una anàlisi més acurada i adaptacions de les respostes educatives més ajustades.

3.1.2. CAPTURAR VIVÈNCIES I EVIDÈNCIES. RECOLLIDA I REGISTRE DE LA INFORMACIÓ

L'avaluació parteix de la recollida d'informació de manera àmplia i emprant i combinant diferents tècniques per comprendre i millorar la nostra pràctica educativa. En funció de l'àmbit d'avaluació es poden destriar entre unes tècniques o unes altres.

Per tenir una perspectiva global es poden emprar el diari, les notes de camp, les gravacions i les escales d'avaluació. Comptant amb les famílies en el fet avaluador es poden emprar els qüestionaris, les entrevistes i els grups de discussió i, per conèixer la cultura del centre, pot anar bé partir d'una anàlisi documental i d'entrevistes.

En el cas del seguiment dels infants és necessari fer una bona tria d'instruments, de procediments i d'estratègies ajustats en cada cas a la intencionalitat de l'observació, com facilitar l'accés al coneixement de les estructures internes que organitzen la ment de l'infant i així entendre allò que s'observa.

En haver recollit la informació registrada, aquesta s'ha de seleccionar i reduir per facilitar el tractament i l'anàlisi. Aquest procés de selecció d'informació es fa en interacció a través d'una anàlisi compartida entre els diferents membres de la comunitat educativa, segons l'àmbit que s'avalua, configurant una comunitat d'aprenentatge. De l'anàlisi posterior en pot sorgir un informe que reculli la informació amb la finalitat pràctica de proposar elements de canvi i millora en la pràctica analitzada.

3.1.3. EINES PER A L'OBSERVACIÓ

Les principals tècniques d'observació són:

- Notes de camp: es tracta de registres narratius amb descripcions i reflexions percebudes en el context natural. Recullen de la manera més exacta possible les accions i les interaccions de les persones, normalment organitzades pels elements de la pràctica educativa: rol de l'adult, implicació dels infants, etc. Es tracta de fer anotacions sobre allò que succeeix en l'esdevenir quotidià. Permeten identificar les pràctiques enriquidores o les dubtoses, contribueixen a fer innovacions senzilles que poden orientar la transformació educativa.
- Diari: és una eina que permet descriure, analitzar i valorar l'acció de manera conscient i explícita per orientar i fonamentar la presa de decisions. Esdevé una eina de creixement personal i professional. En ell s'hi poden recollir observacions, reflexions, interpretacions, hipòtesis i explicacions del transcurs del dia a dia que, a banda del text narratiu, pot incloure mapes, esquemes o fotografies, entre d'altres. El diari de la mestra és una eina per identificar la seva manera d'actuar i, posteriorment, reflexionar-hi per millorar la pròpia pràctica.
- Escales d'observació: permeten recopilar dades o informació sobre un aspecte o un fenomen concret. La recollida d'informació és sincrònica mentre es du a terme l'observació en un registre d'observació en forma d'escala prèviament dissenyat. En el cas de les escales d'avaluació de l'ambient es pot saber si el context dissenyat és el més adequat per al desenvolupament de les capacitats dels infants. També hi ha les escales d'interacció i les escales de benestar emocional i implicació, que mostren l'impacte del context en els infants.
- El diàleg o la conversa per recollir informació pertinent per a la presa de decisions. Es pot estructurar en diferents formats:

- Qüestionari: dinàmica de conversa diferida i normalment anònima en què algú demana i algú respon. El qüestionari permet recollir informació sobre aspectes concrets i obtenir una mostra àmplia de respostes.
 - Entrevista: els participants dialoguen de manera sincrònica. S'estableix una trobada en la qual es conversa i s'intercanvia informació entre l'entrevistat i l'entrevistador. L'entrevista permet aprofundir en detalls o recollir opinions. Es tracta d'una eina de comunicació i construcció conjunta de significats respecte d'un fenomen. En el cas de les trobades amb les famílies, aquest objectiu respondria a la mirada cap al fill o la filla. En l'entrevista, qui entrevista ha de prendre notes mentre es conversa o ha de gravar-la per transcriure-la i analitzar-la.
 - Grups de discussió: converses grupals per aprofundir entorn d'un tema concret, amb una persona moderadora que gestiona la interacció, les diferents perspectives i la construcció conjunta de significats. A l'escola es pot apropar a pràctiques com són els grups pedagògics o les trobades temàtiques d'aula, entre d'altres.
- Anàlisi documental: implica l'anàlisi planificat i sistemàtic de documents (institucionals, produccions dels infants, etc.) per obtenir informació rellevant sobre un fenomen.
- Els mitjans audiovisuals: la fotografia o les gravacions de vídeo o d'àudio permeten la recollida d'informació seleccionada i focalitzada per a l'anàlisi i la interpretació posterior.

En el cas de l'avaluació dels infants, el fet de disposar d'indicadors, inventaris, qüestionaris, escales o protocols facilitarà a la tutora o al tutor ordenar la seva observació. És important triar l'instrument que s'utilitzarà segons l'objectiu concret que es pretén avaluar. Convé tenir en compte els aspectes següents:

- Repassar els paràmetres i els referents, tant del desenvolupament segons l'edat com dels indicadors de les estructures afectives i les competències expressives, i

ajustar l'observació de les dificultats.

- Comprovar que els criteris i les eines són ajustats a les edats dels infants de l'escoleta.
- Garantir, sobretot, la detecció de maltractaments i de tot tipus de violència que pugui afectar els infants i les famílies i que l'educadora està obligada a notificar.

ALGUNES IDEES PER A LA PRÀCTICA:

- Elaborar un banc de models de registres per a l'observació i l'avaluació, que es concretaran en els paràmetres que interressi observar i avaluar.
- Usar una llibreta de butxaca per anotar-hi els detalls del dia a dia dels infants i que sigui com un diari d'aula.
- Planificar reunions amb els professionals referents del grup, coordinats pel tutor, per compartir observacions i registres.
- Organitzar observacions entre els membres de l'equip educatiu, a part dels registres per a l'autoavaluació de la tasca educativa, per propiciar una mirada propera que aportí elements per a la reflexió personal i d'equip.
- La documentació, en format d'informe, que s'elabora per compartir-la amb les famílies, ha d'estar dissenyada amb aquesta finalitat. Ha de contenir informació clara i comprensible, atractiva i visual, amb la intenció que quedi reflectit allò que fa i com està l'infant a l'escoleta. Tanmateix, la informació també es completa a través d'altres canals, com són les entrevistes i trobades presencials, que convé que es reflecteixin en un document a l'estil d'una acta, per exemple.

- Dedicar, en els informes, un apartat perquè les famílies aportin comentaris i valoracions en relació al contingut del document pel que fa al seu infant, sobre la tasca del personal educatiu i sobre el centre. Se'ls pot facilitar que responguin mitjançant ítems concrets. També es pot registrar l'avaluació de les famílies a partir del que verbalitzen durant l'entrevista amb el tutor.
- És molt important transmetre en positiu les informacions que es comparteixen amb les famílies, destacar sempre els avenços que els infants aconsegueixen i fer-ho amb una mirada respectuosa cap a la realitat de cadascuna de les famílies, amb un llenguatge amable i proper.
- Acabar els informes amb un agraïment a allò que l'infant ha aportat al tutor i al grup com a gest de reconeixement.

3.2. DOCUMENTACIÓ PEDAGÒGICA

3.2.1. INTERPRETAR I EMETRE JUDICIS DE VALOR. ANÀLISI DE LA INFORMACIÓ

La documentació és l'eina d'avaluació que permet observar de manera singular els processos viscuts pels infants. Permet deixar constància estètica i narrada dels processos educatius iniciada amb un pla d'escolta i observació detallat. Se centra en la interpretació de l'experiència de l'infant i obre la possibilitat que les famílies vegin, observin i compreguin la vivència dels seus fills i filles en els moments quotidians de l'escoleta.

Ofereix un material valuós per reflexionar sobre l'acció dels petits i sobre allò que se'ls ofereix en un diàleg entre teoria

i pràctica per arribar a una interpretació significativa, per donar sentit a les accions dels infants amb la finalitat que les famílies compreguin les capacitats que els seus fills desenvolupen.

De la mateixa manera, la família pot compartir evidències amb l'escoleta emprant formats similars (fotografies, vídeos, diaris, etc.).

Són fonts d'informació i marcs de debat:

- El dia a dia amb els infants
- Les entrevistes amb les famílies
- Els informes a les famílies

Són instruments o contextos de comunicació:

- Les reunions d'equip
- La informació a altres professionals

A partir de la recollida d'evidències i després de fer-ne una anàlisi el més acurat possible, s'hauran de prendre decisions i propostes de millora per ajustar la pràctica educativa i el context per al desenvolupament i l'aprenentatge de tots els infants.

3.2.2. COMPARTIR LA INFORMACIÓ I DEIXAR EMPREMES. LA COMUNICACIÓ

La funció comunicativa de la documentació permet donar a conèixer i compartir dins la comunitat educativa i l'entorn proper els aspectes pedagògics del projecte de l'escoleta per fomentar la cultura d'infància en l'àmbit comunitari. La documentació pedagògica ha d'anar dirigida a informar sobre l'experiència educativa que es viu a l'escoleta i a donar transparència al projecte que s'hi desenvolupa.

La documentació esdevé així una eina de difusió del projecte educatiu del centre cap a la resta de la comunitat educativa i de l'entorn social més proper. A la vegada, la documentació, entesa com el recull i l'exposició planificada i sistemàtica de

les produccions i paraules dels infants que mostra tant els processos com els resultats, permet la reflexió i el debat en el si de l'equip educatiu i esdevé un instrument d'anàlisi i revisió de la pròpia pràctica.

Si es documenta pensant en els infants, la documentació els permet fer memòria del seu dia a dia al centre, així com reconèixer-hi la pròpia imatge. D'aquesta manera, esdevé un recurs cabdal per fomentar la seva autoestima en veure reflectits i publicats els resultats de les seves accions. A tal fi, és important que la documentació estigui a l'abast dels infants i la puguin veure.

La documentació té una funció clarament comunicativa i, a través de diferents fonts i formats, centra la mirada a fer visibles els processos educatius generals i concrets de la vida del centre.

La documentació té una base cognitiva que facilita i fa possible la reflexió i la millora de la pràctica docent. Davant la impossibilitat de poder-ho observar i documentar tot, cal fer un pla de documentació de centre per seguir una mateixa línia però, sobretot, per posar l'atenció i seleccionar els aspectes que l'equip educatiu hagi consensuat.

La documentació pedagògica, com a instrument d'avaluació que també és, consta del conjunt de registres o evidències recollides en diferents formats (textos, fotografies, vídeos, àudios, paraules, productes gràfics o una composició d'aquests elements) que serveix per deixar constància dels aprenentatges que es produeixen a l'escoleta i que, a més, és útil per argumentar, reflexionar i avaluar des de la mirada professional. És necessari que les famílies estiguin assabentades d'aquestes mesures per facilitar la participació i l'aprenentatge adreçades a aquest alumnat. El procediment d'informació a les famílies s'ha de recollir a les normes d'organització, funcionament i convivència del centre.

Tot i que l'avaluació és responsabilitat de l'equip docent, el tutor és la persona encarregada de recollir i registrar les informacions aportades per aquest equip, a més de coordinar les actuacions i les decisions relatives al procés d'avaluació dels alumnes, amb el suport, si escau, dels serveis d'orientació corresponents. És important que l'avaluació la faci tot l'equip educatiu, del centre i de l'EAP que és des d'on es deriven les mesures de suport organitzatives i metodològiques, flexibles i en revisió constant, sobretot a principi de curs i en una valoració al final. En aquest sentit, hi juga un paper primordial l'equip de suport, que desplega així una de les funcions que li són pròpies.

3.2.3. ELS DOCUMENTS DE REGISTRE I AVALUACIÓ

El Decret 30/2022, d'1 d'agost, és la normativa vigent que estableix el currículum i l'avaluació de l'educació infantil a les Illes Balears. L'avaluació s'especifica en els articles 17 a 23 del Decret i, de manera concreta, entre els articles 19 i 23 s'indiquen els documents que han de ser part de l'expedient acadèmic de l'alumne així com els que s'utilitzaran per comunicar i compartir amb les famílies el desenvolupament, l'evolució, la maduració, la integració social i educativa i el procés d'aprenentatge general que s'observa del seu fill o filla a l'escoleta.

El procés d'avaluació ha de tenir un calendari de manera coordinada amb el calendari i l'organigrama del pla de detecció que programi cada escoleta per detectar les necessitats educatives de tots els infants i dissenyar les mesures de suport per respondre-hi.

Tot i que l'atenció a la diversitat i l'orientació educativa als centres fa referència a mesures personalitzades, s'ha de destacar que a primer cicle les mesures són personalitzades, amb caràcter general. En tot cas, i en funció del moment de desenvolupament de l'infant, les mesures es collectivitzen de manera gradual.

El registre de les mesures i dels suports

Tal com es recull a la Resolució de 31 d'agost de 2022 i al Projecte de decret d'educació inclusiva de les Illes Balears, l'atenció educativa inclusiva comprèn el conjunt de mesures, suports, recursos i equipament necessaris per garantir l'organització i la implementació de la resposta educativa. S'entenen com a mesures, les actuacions, els plans i els programes destinats a eliminar les barreres de l'entorn educatiu que limiten la presència, la participació, el desenvolupament i l'aprenentatge dels infants. Els suports són la dotació de personal, els recursos metodològics i materials, i els ajusts contextuals i comunitaris que els centres necessiten per organitzar la resposta per a tot l'alumnat.

Les mesures i suports s'han de registrar, reflectir i compartir de la manera següent:

- a) S'han de preveure i reflectir en el projecte educatiu de centre.
- b) S'han de concretar a la programació d'aula o a un altre mitjà que es consideri adient i que s'acordi al centre educatiu.
- c) S'han de reflectir als informes d'avaluació, i en cas de necessitat, en el pla educatiu personalitzat.
- d) Les famílies han d'estar assabentades de les mesures per facilitar la participació i l'aprenentatge adreçades a aquest alumnat. El procediment d'informació a les famílies s'ha de recollir a les normes d'organització, funcionament i convivència del centre.

Els documents oficials d'avaluació

El programa de gestió educativa de les Illes Balears (GESTIB) és el mitjà en el qual es recull la informació del centre i la de l'alumnat.

Com es diu a l'article 19 del Decret 30/2022, als centres de titularitat pública i de la xarxa complementària a la xarxa d'escoles públiques d'educació infantil, la informació dels

documents oficials d'avaluació, que són l'expedient acadèmic i l'informe d'avaluació de final de cicle de cada alumne, s'han d'introduir en el GESTIB. Els centres privats autoritzats també podran introduir la informació d'aquests documents en el GESTIB.

S'ha d'entendre que els criteris d'avaluació tenen caràcter finalista i que les SA s'han de dissenyar amb l'objectiu d'oferir als infants propostes i possibilitats contextualitzades perquè despleguin les seves potencialitats i assoleixin les fites que es valoraran a través dels criteris d'avaluació. És per això que en les SA, tot i que l'equip educatiu esculli uns criteris d'avaluació a tenir en compte de manera específica, s'ha de mantenir una mirada globalitzada i àmplia que tengui en compte tots els criteris al llarg de tot el cicle, ja que tots i cadascun d'ells tenen aspectes observables en l'evolutiva de l'infant d'aquestes edats primerenques.

Convé tenir en compte que pel caràcter finalista dels criteris d'avaluació i pel caràcter globalitzador de l'etapa, més que destriar-los per cursos, convé desglossar-los i mantenir-los com a referents vius per a la programació i l'avaluació durant tot el cicle.

Així i tot, i atès el caràcter tan ampli que tenen aquests criteris, per facilitar l'observació del grau progressiu d'assoliment dels criteris d'avaluació, aquestes Orientacions ofereixen un model de desglossament d'aquests, en elements observables. Els elements poden ajudar el centre a dissenyar els seus registres d'observació per a l'avaluació, així com també en podran incorporar als informes que s'han de compartir amb les famílies durant el cicle.

A més, les mesures i els suports s'han de reflectir a la programació d'aula o a un altre mitjà que es consideri adient i que s'acordi al centre educatiu. Les mesures d'adaptació i de suport que es duen a terme també s'han de reflectir als informes d'avaluació. En el cas d'infants amb NESE, els criteris

d'avaluació es poden redactar de manera adaptada en funció de les seves necessitats.

Atès que l'avaluació és contínua i formativa i que els centres educatius tenen autonomia, cada escoleseta ha de decidir els models que utilitzarà per documentar el procés d'avaluació i també els que serviran per informar les famílies sobre aquest procés. L'equip de cicle ha de decidir els instruments de recollida i de registre de la informació, així com la informació concreta que és necessària per a l'avaluació. Aquestes decisions s'inclouen en la concreció curricular.

S'han de lliurar cada curs a les mares, pares o tutors legals, dos informes escrits, com a mínim, un dels quals es lliura a final de curs, a partir de les dades obtingudes en l'avaluació contínua. Els informes han de contenir, com a mínim, l'adaptació a la vida escolar, el procés evolutiu i els indicadors de desenvolupament de l'infant.

L'informe d'avaluació de final de cicle

En el tercer curs, l'informe d'avaluació de final de cicle pot coincidir amb el que s'utilitza com a informació de traspàs al centre de segon cicle. L'informe final qualitatiu ha de consistir en una reflexió elaborada per l'equip docent sobre el grau d'assoliment dels criteris d'avaluació en relació amb les competències específiques de l'etapa. Aquesta reflexió s'ha d'entendre com una valoració general del procés d'ensenyament i aprenentatge que ha seguit l'alumne i s'hi han reflectir les mesures d'adaptació i de suport que s'hagin duit a terme per a cadascun dels infants.

En l'informe s'ha d'avaluar el grau d'assoliment dels criteris d'avaluació i, per a aquesta tasca, la concreció dels criteris que es presenta a l'annex 1, juntament amb els que cada centre consideri oportuns, facilitarà l'avaluació.

El traspàs d'informació al segon cicle quan es finalitza el primer cicle d'educació infantil

S'ha de cuidar la transició cap al segon cicle de manera que, conjuntament amb l'EAP, es promoguin actuacions durant el curs encaminades a millorar la coordinació entre l'escoleta i els centres on continuen l'escolarització els alumnes quan canvien de cicle.

Amb aquest objectiu, el pla específic de coordinació entre els dos cicles que dissenyi l'escoleta ha de recollir les actuacions que es considerin oportunes per dur a terme i anualment, a la PGA, es concretaran les que siguin més convenients i amb possibilitat de dur-se a terme durant el curs. Les propostes orientatives que es troben a l'annex 2 poden facilitar a les escoles l'elaboració del pla i ajudaran a coordinar els dos cicles, mitjançant el protocol que s'acordi entre els dos centres, sempre que sigui possible.

És especialment important que, en cas que un alumne amb NESE o un alumne al qual s'hagi fet seguiment i/o intervenció hagi de canviar de centre, l'orientador de l'EAP es posi en contacte amb l'orientador del centre de destí per traspassar-li la informació i la documentació pertinents. Convé que en les reunions de traspàs hi participin els membres de l'equip directiu, de l'equip de suport i els tutors d'ambdós centres educatius (el d'origen i el de destí).

Bibliografia de referència

Aquesta bibliografia és una selecció d'aquella que ha servit per a l'elaboració d'aquestes ORIENTACIONS i que pot guiar els equips educatius dels centres de primer cicle d'educació infantil o a les persones a les quals interessi l'avaluació en aquestes edats. És només una petita mostra de l'extensa bibliografia que es pot consultar.

- BARANDIARAN ARTEAGA, A. [coord.] et alt. *La evaluación en educación infantil*. Biblioteca de Infantil, 49. Graó. Barcelona, 2021.
- BOOTH, T.; AINSLOW, M. *Índex per a la inclusió. Guia per a l'avaluació i millora de l'educació inclusiva*. Centre for Studies on Inclusive Education. Mark Vaughan, 2006. Traduït i adaptat al català per: David Duran, Josep Font, Climent Giné i Ester Miquel. Barcelona: Institut de Ciències de l'Educació i Universitat de Barcelona, amb la col·laboració del Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.
- COMISSIÓ CAP A UN MODEL PEDAGÒGIC D'EAP DE LES ILLES BALEARS. *Model Pedagògic dels Equips d'Atenció Primerenca de les Illes Balears*. Palma: Institut per a l'Educació de la Primera Infància, 2021.
- COMISSIÓ ESPECÍFICA D'EXPERTS DE L'INSTITUT PER A L'EDUCACIÓ DE LA PRIMERA INFÀNCIA. *Orientacions per al desplegament del currículum d'educació infantil als centres de primer cycle d'educació infantil de la xarxa pública i de la xarxa complementària de les Illes Balears* [en línia]. <<https://www.caib.es/sites/primerainfancia/f/422989>>. IEPI, 2022.
- DEPARTAMENT D'EDUCACIÓ. GENERALITAT DE CATALUNYA. *L'ús del llenguatge a l'escola. Propostes d'intervenció amb alumnat amb dificultats de comunicació i llenguatge*. Barcelona, 2004.
- EQUIP D'ATENCIÓ PRIMERENCA DEL SECTOR MANACOR-CAMPOS. *L'adaptació i la coordinació a l'educació infantil. Dos cicles, una sola etapa*. Mallorca, 2007.
- GRUP DE TREBALL PEDAGÒGIC CONVOCAT PER L'IEPI A FINALS DE JUNY DEL 2020. *Aspectes curriculars, metodologia i acompanyament familiar en el primer cycle d'educació infantil*. Curs 2021-2022. IEPI, 2021.
- HOMMAN, M.; BANET, B.; WEIKART, D. *Niños pequeños en acción*. México: Trillas, 1985.

Annex 1

Concreció orientativa dels criteris d'avaluació per al primer cicle d'educació infantil

ÀREA 1. CREIXEMENT EN HARMONIA

Competència específica 1

Progressar en el coneixement i el control del cos i en l'adquisició de diferents estratègies, adequant les seves accions a la realitat de l'entorn d'una manera segura, per construir una autoimatge ajustada i positiva

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.1. Adequar les accions i reaccions a cada situació, en una interacció lúdica i espontània amb l'entorn, mitjançant l'exploració de les possibilitats motores i perceptives i el progrés en precisió, seguretat, coordinació i intencionalitat.	- Observa l'entorn més proper. - Explora, a partir de les seves capacitats motrius, en un espai reduït. - Adapta els moviments als elements que troba en l'entorn més proper. - Utilitza elements per moure's per l'espai i ampliar el territori d'acció. - Explora l'espai i es proposa reptes de superació d'equilibris i desequilibris, salts, etc., a partir dels elements i materials que li ofereix l'espai.	- Es disposa d'espais que permeten l'exploració motriu, la llibertat de moviment: anar de grapes, caminar, ajupir-se, botar, etc. - La disposició dels espais i materials es revisa per ajustar-lo a les necessitats individuals i del grup. - El mobiliari i els materials permeten avançar en reptes de manera segura i progressiva.	- S'ofereix el temps necessari per explorar l'entorn al ritme de cadascun.	- L'adult se situa, majoritàriament, a prop dels infants, amb actitud disponible i a la seva alçada. - L'adult se situa a una distància prudential per no envair el territori de l'infant ni interrompre'n la iniciativa. - L'adult es manté en un lloc estable i de referència, mentre no se'l requereix o es fa necessària la seva intervenció des de la proximitat. - Manté l'atenció plena, i la mostra a l'infant des de la mirada i la paraula. - Es col·loca l'infant en la posició més ajustada possible al seu moment de desenvolupament, des de la qual l'infant pot triar cap on i com moure's i pot conquerir el moviment i la postura que prefereix de manera autònoma.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.2. Mostrar acceptació i respecte pel propi cos i el dels altres, avançant progressivament en el coneixement d'aquest.	- Observa les diferents parts del seu cos. - Amplia l'observació del seu cos, de les mans cap a la resta, de manera progressiva. - Observa les persones properes i les seves parts dels cos: les mans, els peus, el rostre dels altres amb intenció d'abastar-lo, tocar-lo, acariciar-lo, etc. - Mostra interès per la pròpia imatge reflectida al mirall. - Explora les possibilitats motores que li ofereix el seu cos. - Diferencia les parts del seu cos i les designa pel seu nom. - Diferencia les parts del cos de l'altre i les designa pel seu nom. - Es mou amb prudència per no fer-se mal. - Toca, acaricia i s'acosta als altres amb prudència, per no fer-los mal. - Mostra sorpresa davant la reacció de rebuig de l'altre a ser tocat i, a partir d'aquí, es mostra prudent en els acostaments següents.	- L'espai és funcional i facilita l'accés progressiu a nous elements. - L'espai fomenta la sorpresa i l'interès per provar nous moviments. - La disposició dels materials i espais afavoreix la trobada per a l'acostament entre iguals. - Els materials estan a l'abast dels infants i tenen unes característiques de seguretat que permeten la manipulació sense córrer riscos.	- Cada infant disposa del temps que necessita per experimentar els grans i els petits moviments des del seu cos. - El grup disposa del temps que necessita per experimentar els grans i els petits moviments compartint joc motriu.	- S'observa i s'acompanya cada infant, sense interferències i respectant les diferents situacions de relació que es generen. - S'acompanya en els moments de cura i d'higiene personal, amb una gestualitat pausada i precisa, i fent partícip l'infant.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.3. Manifestar aptitud emocional i sentiments de seguretat i afecte en la realització de cada acció.	- Li costar acomiadar-se de la persona que l'acompanya. - Accepta el consol de la seva educadora. - S'acomia de la persona que l'acompanya. - Mostra calma després del comiat. - Observa les propostes i l'acció dels altres infants de l'adult. - Participa activament de les activitats o propostes de l'aula. - Juga amb els materials que té més propers i al seu abast. - Es desplaça cercant els jocs i materials de l'aula que són de la seva preferència.	- Els espais són segurs i funcionals. - Es proposen espais que conviden a la interacció en petit grup. - Es proposen espais i materials que conviden a la calma. - Es proposen espais i materials que conviden a l'acció i al moviment. - Es proposen espais per a la intimitat, tant en petit grup com individual. - Els colors i els materials de les propostes són càlids i naturals. - Les propostes són amples i versàtils amb possibilitats d'usos diversos. - El disseny de l'espai permet que l'adult sigui visible als infants des de qualsevol ubicació.	- L'adult té disponibilitat per atendre la necessitat que mostra de cada infant en el moment d'arribada i de sortida. - Les entrades i les sortides es fan de manera esglaonada per permetre l'atenció individualitzada. - La tutora té estratègies per trobar temps en què observar els jocs i les dinàmiques individuals i grupals. - S'alternen els temps per a propostes de calma amb els temps de propostes d'acció i moviment. - Es dedica temps a la contenció amb gestos, paraules, abraçades, etc., quan l'adult observa aquesta necessitat.	- L'adult observa l'activitat dels infants i les seves expressions i manifestacions de benestar. - Mira l'infant o els infants quan hi parla i manté l'actitud d'escolta en la interacció. - Assegura un moment de reconeixement individual a cada infant durant la jornada.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.4. Adquirir nocions temporals bàsiques per ubicar-se en el temps a través de les activitats i rutines de la vida quotidiana i en altres esdeveniments.	- Anticipa moviments de persones i objectes (per exemple en el joc del cu-cu-tat). - Anticipa situacions i activitats de la rutina de l'escoleta a partir de determinats senyals que li ofereix l'entorn o l'adult i s'afegeix a l'acció.	- S'empren suports visuals o materials que representen els diferents moments de la jornada: agendes visuals, fotografies, objectes, estris o element de vestir que s'utilitza en aquell moment, etc. - Es destaca l'activitat o les activitats més significatives del dia amb algun element visual o algun objecte.	- Les rutines es repeteixen cada dia i segueixen un ordre estable. - Es dedica un temps, a l'inici de la jornada, a parlar del que es farà al llarg del dia. - S'emparaula el que passa i s'anticipa el que passarà. - S'anticipen les diferents rutines amb cançonetes, gestos, etc. - S'empren senyals verbals o no verbals (element sonor, cançó, titella, etc.) per marcar l'inici o el final d'una rutina.	- Descriu l'ordre del successos diaris als infants amb el suport de fotografies, dibuixos, il·lustracions, etc. - Se serveix de la repetició i de les rutines com a element que dona seguretat als infants i és alhora eina d'aprenentatge. - Es descriu allò que els infants fan, evoca allò que s'ha fet o anticipa allò que es farà.

Competència específica 2

Reconèixer, manifestar i regular progressivament les emocions per expressar necessitats i sentiments per aconseguir benestar emocional i seguretat afectiva.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
2.1. Expressar emocions i sentiments i desenvolupar de manera progressiva la consciència emocional i les estratègies de regulació emocional.	- Reacciona de forma diferenciada en cada situació i mostra si li són o no agradables. - Mostra preferència per les persones que li són conegudes i, per contra, mostra prudència davant els que no reconeix. - Mostra reconeixement, mitjançant gestos, expressions, etc. a les emocions que expressen persones del seu entorn més proper: com l'alegria, la tristesa o l'enuig. - Expressa emocions pròpies i de vegades hi posa paraules (estic, enfadat, trist o content, etc.). - Utilitza estratègies per a la regulació de les seves emocions (cerca contenció física o el seu objecte de referència, etc.).	- Els espais són segurs, funcionals i càlids. - A l'aula es disposa d'un espai per al descans, la calma, la quietud. - Es disposa de diferents materials (fotografies, contes, il·lustracions) que representen les emocions.	- Es respecta el temps que necessita cada infant en l'expressió i el maneig de les emocions.	- S'acull l'expressió de totes les emocions, se les respecta i se les acompanya i s'ofereixen estratègies i eines per a la contenció, la manifestació i per reconduir-les, si és necessari. - Es donen mostres de reconeixement a les emocions manifestades pels infants, mitjançant la paraula, el gest, etc. - Es parla de les emocions a partir de situacions viscudes a l'aula.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
2.2. Relacionar-se amb les altres persones i acceptar i mostrar afecte de manera lliure, segura, respectuosa i allunyada d'estereotips.	- Mostra curiositat pels infants que l'envolten, els observa i/o intenta tocar-los. - Mostra seguretat en la majoria de situacions, accepta i mostra afecte i plaer en les relacions amb les persones del seu entorn més proper.	- S'empren materials neutres i lliures d'estereotips. - Els materials estan al seu abast i són segurs. - S'ofereixen espais per desenvolupar diferents jocs de forma lliure i autònoma.	- Es fomenten els moments de plaer i benestar a través de propostes de joc i rutines cuidades per fomentar les relacions per a una bona convivència dins el grup.	- Es manté una relació amb els infants propera i afectuosa. - Es reforcen de manera positiva les accions dels infants. - S'observen les relacions positives i es destaquen com a mostra d'estratègies i accions a potenciar. - Es manté una actitud imparcial i medidora quan sorgeixen conflictes.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
2.3. Afrontar petites adversitats, manifestar actituds de superació i sol·licitar i prestar ajuda.	- Augmenta progressivament el temps d'espera per ser atès per l'educadora, des de la seguretat que li proporciona saber que «després» rebrà una resposta. - Accepta que l'educadora mostri afecte i atenció a un altre infant i espera el seu torn per ser atès. - Fa petites tasques encomanades i encàrrecs que s'acorden amb l'educadora. - S'avança a fer tasques que té integrades en les rutines i col·labora activament per dur-les a terme. - Demana ajuda a l'adult quan la necessita.	- La disposició de l'espai i els materials permeten que l'infant hi pugui accedir fàcilment per participar en tasques i rutines de manera autònoma.	- Es permet que cada infant desenvolupi la tasca segons el temps que necessita. - Les rutines es desenvolupen amb la repetició de les accions i la coreografia que es fa per dur-les a terme.	- S'ofereix presència, disponibilitat, proximitat i confiança en les capacitats dels infants. - Dona resposta a les dificultats que mostra l'infant, ajusta la seva intervenció per permetre que sigui l'infant qui avanci per superar la dificultat.

Competència específica 3

Adoptar models, normes i hàbits, desenvolupar la confiança en les possibilitats i sentiments d'assoliment, per promoure un estil de vida saludable i eco socialment responsable.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
3.1. Incorporar estratègies i hàbits relacionats amb la cura de l'entorn i la cura personal i manifestar satisfacció pels beneficis que els aporta.	- Mostra prudència, reconeix i evita situacions de perill. - Es mostra intranquil, poc participatiu o plora davant algunes situacions de perill que pot començar a reconèixer. - Comparteix objectes amb altres infants per iniciativa pròpia. - Comparteix objectes amb altres infants quan l'adult li recorda que ho ha de fer per la dinàmica que segueix l'activitat que es du a terme. - Té cura del material i, en haver-lo utilitzat o davant una consigna, el retorna al seu lloc. - Participa de manera cada vegada més autònoma en la rutina de rentar-se les mans. - Reconeix quan està brut o net i demana de rentar-se. - Durant el moment de menjar, si veu que s'ha embrutat, fa ús de tovalloons per netejar-se o demana ajuda. - Utilitza les escombraries com a recipient per a tirar el fems.	- Es disposa d'espais accessibles a tots els infants per poder-se netejar, treure els mocs, anar al bany...de manera autònoma. - Es disposa d'un espai clarament diferenciat que afavoreix el reciclatge de manera autònoma. - Es fa ús de materials reciclats o reutilitzats per desenvolupar les activitats d'aula.	- S'ajusta el temps que necessita cada infant per poder desenvolupar les seves accions. - Es fan servir les rutines per anar integrant els hàbits d'higiene.	- S'afavoreix la participació dels infants en les rutines, cadascun des dels seus interessos i possibilitats. - Es reforça de manera positiva: es reconeix i emparaula les seves accions («ho has fet sol», «has pujat molt amunt»...). - Es parla amb totes les famílies sobre allò que s'observa en cada infant: les fites que assoleix, els reptes que assumeix, etc. i es demana a la família sobre el que s'observa a casa.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
3.2. Reconèixer i anticipar la successió temporal d'activitats, ritmes biològics i pautes socioculturals que estructurin la dinàmica quotidiana i associar-la a elements, procediments i actituds concretes.	- Anticipa diferents rutines del dia com poden ser l'alimentació, canvi de bolquer, etc. i identifica els senyals contextuais o els que dona l'adult. - Anticipa algunes de les rutines amb ajuda dels senyals contextuais i hi participa de cada vegada més autònoma. - Quan té son o necessita descansar, busca els objectes que li fan companyia i va a l'espai de descans o cerca l'adult perquè l'acompanyi. - Quan té gana, necessita que li canviïn el bolquer necessita anar al bany, ho demana a l'adult. - Quan té gana, necessita que li canviïn el bolquer necessita anar al bany, ho resol de manera cada vegada més autònoma.	- L'espai està distribuït de manera àmplia i còmoda perquè els infants tinguin la major autonomia possible en els seus moviments. - S'ofereixen materials naturals, reciclats, etc. - S'afavoreixen les visites als espais de l'entorn més proper.	- S'organitza el temps amb rutines que fan que l'infant pugui anticipar i participar del dia a dia. - S'organitzen les rutines i les activitats a partir de les necessitats individuals i grupals. - Es permet donar un temps a l'infant que en necessita més per incorporar-se a alguna activitat.	- Es fan servir cançonetes, rimes, paraules, etc. per convidar a alguna proposta. - Afavoreix la participació en activitats de les entitats més properes. - Es fomenta l'intercanvi amb les persones i les entitats de l'entorn més proper (famílies, veïns, artesans, artistes, etc.).

Competència específica 4

Establir interaccions socials en condicions d'igualtat i valorar la importància de l'amistat, el respecte i l'empatia per construir la pròpia identitat basada en valors democràtics i de respecte als drets humans.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
4.1. Establir vincles i relacions afectives saludables, demostrar actituds d'afecte i empatia cap a les altres persones i respectar els diferents ritmes individuals.	- Distingeix si té o no a prop les persones de referència i expressa benestar, calma, etc. quan està amb elles o inquietud quan no les té a prop, no són presents, o no les veu quan les necessita. - Mostra interès pels infants del seu voltant, els observa, s'hi acosta per tocar-los, etc. - Demana ajuda a l'adult o expressa el seu malestar en una situació de conflicte amb un altre infant. - Es mostra satisfet i a gust quan està amb la seva tutora o educadores de referència i quan està amb els companys/es d'aula. - Anomena els noms dels companys i companyes de grup i mostra preferència per alguns. - Imita les accions i els gestos dels altres infants o de l'adult. - Participa en les propostes i activitats que s'ofereixen. - Participa en les propostes i activitats en parella, en grup reduït, en grup gran, etc. - Expressa els seus gustos i preferències perquè deixi de participar en les activitats i propostes que no són del seu interès.	- S'ofereixen espais amplis per al joc en grup. - S'ofereixen espais reduïts per al joc individual o en grup reduït. - S'ofereixen espais on l'infant pot estar amb l'educadora en un ambient més proper que permet una interacció més individualitzada.	- S'ofereixen diverses propostes alhora perquè cada infant pugui dedicar-li el temps que necessita o que li interessa a cada una.	- Ofereix mostres afectuoses i properes, tant als infants com a les seves famílies, en la mesura del que detecta que cadascun en necessita. - Acull l'expressió de totes les emocions, les respecta i cerca els moments i els temps oportuns per acompanyar-les. - Permet que cada infant canalitzi i expressi les seves emocions segons les necessitats que té.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
4.2. Reproduir conductes i situacions prèviament observades en l'entorn pròxim, basades en el respecte, l'empatia, la igualtat de gènere, el tracte no discriminatori a les persones amb discapacitat i el respecte als drets humans, a través del joc d'imitació.	- Ofereix i accepta mostres d'afecte de la seva educadora, la cerca amb la mirada, cerca la interrelació amb ella a través del joc compartit (els jocs de falda, li mostra objectes, li fa gestos de complicitat, etc.) - Repeteix les accions que el fan riure o que fan riure els altres, cerca la complicitat amb els infants del grup o de l'adult... - Inicia el joc simbòlic amb alguns objectes de joc que representen el jugar a ser...o el jugar a estar... - Imita i repeteix accions que ha observat en altres contextos o que ha vist fer als adults amb anterioritat. - Cerca el joc compartit amb els companys i companyes de grup.	- Es revisen els materials i les propostes que s'ofereixen des d'uns criteris de coeducació i d'igualtat de gèneres.	- Es dona el temps necessari, segons les diferents necessitats de cada infant.	- Respecta la diversitat de cada infant i afavoreix la participació quotidiana de tots.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
4.3. Iniciar-se en la resolució de conflictes amb els seus iguals amb la mediació de la persona adulta, experimentant els beneficis d'arribar a acords.	- Davant un conflicte amb un igual necessita que hi intervengui i estigui a prop l'educadora de referència com a estratègia de regulació emocional. - Cerca el consol de l'adult en situacions de conflicte amb altres infants. - Expressa les seves emocions i sentiments i accepta les mostres d'afecte i consol dels seus referents afectius. - Accepta que els adults de referència l'acompanyin en la gestió del malestar, la tristesa, l'enuig, etc. - Respecta les normes bàsiques que s'estableixen i van recordant per a una bona convivència en el grup. - Regula de manera progressiva les seves emocions i cerca, quan ho necessita, l'estaló de l'adult de referència. - Intenta trobar solucions als conflictes, de manera progressiva, sense l'ajuda de l'adult.	- Es diferencien clarament els ambients que proposen calma i relaxació (racó de la calma, racó de contes, racó d'art, etc.), dels espais que proposen moviment i acció. - S'ofereixen materials i recursos diversos per parlar, compartir o gestionar les emocions: contes, capsa del silenci, capsa de la calma, música, capsa de massatge, etc.	- Es dona un temps prudencial perquè els infants tinguin oportunitat d'autoregular-se.	- Ofereix un model de comportament cuidat en el to que utilitza o els moviments que fa que serveix de referència als infants. - Acompanya i intervé en els conflictes entre infants, ajuda a trobar alternatives, fa propostes des de l'equanimitat, etc.

ÀREA 2. DESCOBRIMENT I EXPLORACIÓ DE L'ENTORN

Competència específica 1

Identificar les característiques de materials, objectes i col·leccions i establir relacions entre ells, mitjançant l'exploració, la manipulació sensorial i el maneig d'eines senzilles per descobrir i crear una idea cada cop més complexa del món mitjançant el desenvolupament les destreses logicomatemàtiques.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.1 Explorar i establir relacions entre els objectes a partir de les qualitats o els atributs bàsics i mostrar curiositat i interès.	- Explora amb diferents parts del cos els materials que estan al seu abast: llepar, xuclar, succionar, tocar, agafar, colpejar, llançar, rodar, balancejar, moure, veure, reconèixer, observar, olorar, etc. - Mostra iniciativa i intencionalitat a través de la repetició de gestos i accions en la interacció amb els objectes i/o materials per comprovar-ne la relació amb l'efecte provocat. - Anticipa i preveu algunes de les conseqüències de les seves actuacions sobre els materials. - Estableix relacions entre alguns dels atributs dels objectes i materials i el seu comportament físic quan s'hi intervé. - Discrimina objectes a partir d'alguna de les qualitats o atributs. - Mostra interès per indagar sobre les diferents característiques dels objectes. - Exerceix accions específiques i minucioses sobre els materials. - En la relació amb els objectes, cerca significats diferents dels previstos inicialment.	- Els espais són accessibles i segurs per permetre la llibertat de moviment i elecció. - Els materials que es presenten resulten atractius per a l'alumne i li desperten la curiositat i l'interès per manipular, observar i crear. - Els materials faciliten combinacions entre ells i són ajustats al moment evolutiu perquè afavoreixen el desenvolupament de les diferents capacitats dels infants.	- El temps és suficient i ajustat per respectar els diferents ritmes i temps d'activitat en referència a desplegar els seus interessos i accions.	- L'adult convida a la participació i ajusta la intervenció perquè tots els infants hi puguin participar activament. - Ofereix presència conscient durant l'activitat. - S'ubica en un lloc visible per als infants des del qual pot mantenir la mirada perifèrica. - S'ofereix un acompanyament respectuós sense envair l'acció dels infants. - Es reconeix l'acció dels infants mitjançant la paraula i la descripció de les accions o relacions establertes. - Reconeix l'acció dels infants i imita les seves accions o la relació establerta amb els objectes.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.2 Emprar els quantificadors bàsics més significatius relacionats amb la seva experiència diària i utilitzar-los en el context del joc i la interacció amb els altres.	- Agrupa o fa col·leccions segons un criteri. - Fa correspondències un a un de dos tipus d'objectes: ho explica, ho assenjala, etc. - Classifica, combina, ordena i compara tenint en compte algunes propietats dels materials (com quantitat, mida, etc.) i estableix relacions entre ells. - Fa seriacions de manera autònoma i creativa o segueix algunes indicacions. - Reconeix els quantificadors bàsics (tots, molts, pocs o cap, entre d'altres), i els utilitza verbalment, segons les indicacions. - Fa accions que produeixen canvis de tipus quantitatiu com ara unir, agregar, ajuntar, treure i separar objectes. - Reconeix els diferents atributs dels objectes com a mida, longitud, capacitat, massa, etc. a través de l'exploració i utilitzant alguns comparatius <i>més que.../menys que...</i>	- Es fa ús dels diferents materials per establir relacions significatives a l'hora de fer les propostes.	- S'ofereix el temps necessari perquè pugui explorar, manipular i expressar/fer la seva intenció, segons el seu interès.	- Convida a participar sempre respectant les necessitats i preferències dels infants. - Mostra una actitud confiada i amb expectatives altes cap a les possibilitats dels infants. - Usa alguns quantificadors bàsics de forma contextualitzada en els diferents moments de la jornada escolar.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.3 Aplicar els seus coneixements sobre les nocions espacials bàsiques per ubicar-se als espais, tant en repòs com en moviment i jugar amb el propi cos i amb els objectes.	- Fa recorreguts a curta/mitjana o llarga distància per arribar a una persona o a un objecte. - Es desplaça pels diferents espais i identifica on estan ubicats els diferents materials i objectes, els cerca o els deixa en el seu lloc habitual. - Mostra interès pels objectes que té al seu voltant i s'hi acosta, els mira, els manipula i observa. - Reconeix i identifica conceptes com <i>darrere</i> i <i>davant</i>, <i>amunt</i> i <i>avall</i>, <i>dins</i> i <i>fora</i> i usa aquests conceptes o segueix les indicacions que es donen. - S'orienta en relació amb els objectes, les persones i el propi cos en un espai determinat. - Localitza allò que hi ha al seu voltant i hi utilitza identificadors de situació: <i>davant</i>, <i>darrere</i>, <i>a sobre</i>, <i>a sota</i>, <i>dins</i>, <i>fora</i>, <i>a prop</i>, <i>lluny</i>, etc. - Troba objectes amagats. - Assenyalava o anomena la posició de dos o més objectes en relació entre ells. - Identifica un estímul sensorial i el localitza: hi dirigeix la mirada, mou el cos o el cap envers aquest estímul.	- S'ofereixen espais estables on puguin orientar-se i explorar de manera autònoma. - S'ofereixen materials per estimular les capacitats sensorials. - Estan disposats de manera diversa (diferents alçades, diferents llocs, etc.) a l'espai per fomentar la distinció de les diferents nocions bàsiques. - Estan disposats de manera diversa (diferents alçades, diferents llocs, etc.) a l'espai per fomentar la diversitat d'oportunitats de situar-s'hi i posicionar-s'hi per interaccionar amb ells.	- El temps és flexible, s'introdueixen els canvis adequats a la planificació inicial sempre que sigui necessari.	- Motiva els infants a interaccionar amb el material plantejant reptes o preguntes que convidin a ampliar les seves accions.

Competència específica 2

Desenvolupar, de manera progressiva, els procediments del mètode científic i les destreses del pensament computacional, a través de processos d'observació i manipulació d'objectes, per iniciar-se en la interpretació de l'entorn i respondre de manera creativa a les situacions i els desafiaments que es plantegen.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
2.1 Gestionar les dificultats, els desafiaments i els problemes amb interès i iniciativa i dividir-los en seqüències d'activitats més senzilles.	- Formula hipòtesis i observa fenòmens per constatar si es compleix allò que s'esperava. - Discrimina entre les característiques o els atributs permanents i les variables. - Fa apropaments intuïtius per explorar i descobrir el medi físic a nocions i conceptes bàsics del seu entorn més proper. - Mostra una actitud constant i creativa per identificar els reptes i proposar possibles solucions. - Identifica les qualitats i els atributs dels elements de l'entorn més proper, mentre manipula, observa, indaga o prova, posant-hi paraules, assenyalant, etc. - Encadena algunes seqüències d'acció per arribar a un objectiu i les practica de manera repetitiva o hi afegeix variacions.	- L'espai que s'ofereix està dissenyat i delimitat per oferir diferents possibilitats d'acció i de moviment. - El material que s'ofereix està contextualitzat, parteix del seu coneixement previ i es combina amb algun element que suposa un repte per fomentar diferents maneres d'interacció, exploració i de pràctica de l'assaig-error.	- S'ofereix continuïtat en el temps, perquè l'infant pugui fer les variables necessàries que el portin a una solució. - Es presenten diferents seqüències senzilles per dur a terme altres accions o activitats més complexes.	- L'adult roman atent a l'acció dels infants per atendre dificultats o conflictes que puguin sorgir. - Se situa com a mediador entre els infants i els materials i ofereix ajuda o amplia i modifica les propostes en cas de necessitat o quan detecta nous interessos.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
2.2 Proposar solucions alternatives a través de diferents estratègies, escoltant i respectant les dels altres.	- Mostra curiositat per entendre allò que l'envolta: fa preguntes, mostra inquietud, assenyal, etc. - Fa accions diverses, creatives, imitatives, originals, etc. per solucionar reptes i prova i comprova des de l'assaig-error. - Mostra respecte per les accions, els desitjos i les necessitats dels altres: observa sense interferir, ajuda i col·labora en l'acció de l'altre, etc. - Experimenta mitjançant els diferents llenguatges i formes d'expressió per acompanyar les seves accions: autoregular-se, compartir la seva sorpresa i emoció davant d'una troballa, formular idees o preguntes i explicar o representar les seves interpretacions o conclusions.	- Ofereixen la possibilitat que es produeixin diferents tipus de relacions entre els iguals (individual, parelles, petit i gran grup).	- Es permet el temps suficient per fer diferents proves i intentar diferents estratègies per cercar solucions. - Es repeteixen les propostes per facilitar que l'infant tingui oportunitat d'aprendre i adquirir estratègies a través de la repetició.	- L'adult emparaula, descriu, explicita, reconeix l'acció dels infants, etc. - S'ofereixen diferents tipus de devolucions per donar visibilitat a allò que expressen els infants a través de la paraula, el gest, el dibuix o la imitació, entre d'altres. - Convida els infants a fixar-se, observar, imitar allò que fan altres infants.

Competència específica 3

Reconèixer elements i fenòmens de la natura, i mostrar interès pels hàbits que hi incideixen, per apreciar la importància de l'ús sostenible de recursos, el cura i conservació de l'entorn a la vida de les persones.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
3.1 Interessar-se per les activitats en contacte amb la naturalesa i les característiques dels elements naturals de l'entorn i mostrar respecte envers aquests i envers els animals que l'habiten.	- Es mostra a gust i tranquil tocant la terra, les herbes, els animalons, etc. de l'entorn més proper: toca, manipula, acaricia, etc. - Al jardí i a l'hort, vigila com es mou, com toca i cuida i respecta el que hi creix i hi està sembrat. - Emparaula algunes de les propostes de cura pel medi ambient que es practiquen a l'aula: reciclar envasos, tancar l'aixeta quan no se n'ha de fer ús, tenir cura dels aliments i servir-se només els que es menjaran o utilitzar un to de veu suau, entre d'altres.	- S'aprofita l'entorn natural del centre: cuidar el jardí, l'hort o preparar abeuradores per als ocells, entre d'altres. - Es creen zones i espais verds, tant a l'interior com a l'exterior del centre. - Es fan propostes concretes de vida i joc a l'exterior. - Es posen contenidors de reciclatge per fer la recollida selectiva de fems, a l'abast de tota la comunitat educativa.	- S'estableixen rutines per al reciclatge en les diferents activitats quotidianes.	- L'adult actua com a model de bones pràctiques i hàbits respectuosos cap al medi ambient (quan es mou pels espais naturals, quan fa ús de l'aigua, a l'hora de servir el menjar, el to de veu que utilitza, etc.).

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
3.2 Identificar i anomenar els fenòmens atmosfèrics habituals a l'entorn, i entendre'n les conseqüències en la vida quotidiana.	- Expressa si té fred o calor, ja sigui mitjançant gestos, manifestacions de benestar i malestar, o verbalment. - Relaciona elements i materials amb el temps meteorològic (botes d'aigua o paraigües amb pluja, ulleres de sol o banyador amb calor, etc.) i els demana i assenyalava quan els vol. - Observa, anomena o assenyalava alguns elements observables dels fenòmens atmosfèrics: el moviment de les fulles dels arbres, el so de la pluja o els trons, entre d'altres. - Expressa (es treu roba, decanta el tapament del llit, etc.) o posa paraules a les pròpies sensacions de fred o calor. - Observa i relaciona les conseqüències d'alguns fenòmens naturals i expressa les necessitats que li generen: posar-se l'abric, les botes d'aigua, agafar el paraigua, mullar-se la cara o els cabells quan fa calor, etc.).	- S'usa algun tipus de suport visual (fotografies, imatges) per representar i visualitzar els fenòmens atmosfèrics. - Es posa a l'abast dels infants els materials que es poden necessitar segons les circumstàncies climàtiques.	- Es fan una pauses durant la jornada per comentar, observar, identificar, etc. el temps i els canvis que es produeixen. - Es convida a gaudir de les olors, els sons o els colors que s'observen en cada moment.	- L'adult mostra el gaudi de l'observació i atenció del temps i es convida els infants a compartir aquests moments. - Explicita o verbalitza canvis observats en elements de l'entorn exterior: la pluja als vidres, la foscor de la tempesta, la claror del sol, etc.

ÀREA 3. COMUNICACIÓ I REPRESENTACIÓ DE LA REALITAT

Competència específica 1

Manifestar interès per interactuar en situacions quotidianes a través de l'exploració i l'ús del seu repertori comunicatiu, per expressar les necessitats i les intencions i per respondre a les exigències de l'entorn.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.1.Participar amb interès en interaccions quotidianes mitjançant els diferents sistemes comunicatius.	- Mostra atenció envers l'adult quan aquest fa una activitat significativa: l'observa, atura la seva activitat, vocalitza o verbalitza, s'hi acostar, etc. - Fixa la mirada en el rostre de l'adult. - Roman atent durant períodes de temps a la parla d'altres persones. - Mostra el desig de continuar una activitat durant les pauses: utilitza el mateix tipus de moviment, acció o senyal. - Mostra el desig de finalitzar i voler deixar el contacte, abraçada, comunicació o activitat: desvia la mirada, s'aparta, s'allunya o ho verbalitza. - Imita gestos i sons, vocalitzacions i paraules. - Dirigeix l'atenció cap a una persona o un objecte: focalitza la mirada, manté el contacte visual, alterna la mirada de l'objecte a la persona (mirada referencial). - Respon als intents comunicatius. - Mostra interès per comunicar-se. - Es mostra actiu corporalment i entra en diàleg tònic, sintonitza els moviments i els gestos amb les interaccions amb els altres i amb l'entorn. - Utilitza fórmules socials a través de gestos o paraules.	- S'utilitzen suports visuals que acompanyen el llenguatge oral. - Es tenen els materials al seu abast.	- Es creen rutines interactives: es fan pauses i silencis per mantenir l'atenció. - Es dona temps per acollir la iniciativa de l'infant (sigui corporal o oral). - S'estableixen rutines acompanyades de frases, consignes, cançonetes, moviments i gestos corporals, objectes simbòlics de referència d'aquest moment o acció concreta.	- L'adult posa atenció en la seva actitud psicocorporal; és conscient que sempre es comunica. - L'adult manté una actitud acollidora amb el cos i amb la veu. - Reforça el llenguatge verbal amb la mirada i els gestos. - Té cura de com estableix el contacte físic amb l'infant: com el toca, com l'agafa i com acompanya els seus moviments. - S'apropa físicament a l'infant durant les interaccions i es posa a la seva alçada. - Acompanya de paraules i sons les accions realitzades. - Emfasitza la seva expressió mitjançant la modulació del ritme, to i volum de la veu. - Procura una articulació clara dels sons. - Gestiona la interacció mitjançant l'equilibri i densitat de torns. - Parla poc a poc i clar. - Ajusta el lèxic a les possibilitats de l'infant. - Utilitza enunciats breus i d'estructura senzilla i s'assegura que l'infant compren el seu missatge.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.2. Participar de forma espontània en situacions comunicatives i adequar la postura, els gestos i els moviments a les seves intencions.	- Anticipa senyals orals o gestos que precedeixen activitats integrades en rutines interactives: dona l'objecte quan se li posa la mà, pica de mans quan se li mostren les mans, etc. - Mostra interès per la música i els sons musicals, hi posa atenció, atura la seva activitat, compassa els seus gestos amb la música, balla, etc. - Es mostra actiu en els diferents tipus de joc, tant individuals com col·lectius. - En els jocs col·lectius passa del joc paral·lel a una progressiva capacitat de prendre en consideració els altres, tant infants com adults.	- Els espais responen a la diversitat d'interessos. - Hi ha material suficient per evitar conflictes a la vegada que és te cura que no sigui excessiu.	- Es dóna temps als infants perquè expressin allò que volen comunicar.	- Utilitza un llenguatge adequat i expressiu i sense abusar dels diminutius. - Combina la comunicació individual amb la grupal. - Cuida la comunicació a través del cos, de manera global a través de la postura i/o el ritme dels moviments. Les mans i la gestualitat són uns canals transmissors de comunicació imprescindibles.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.3. Manifestar necessitats, sentiments i vivències amb l'ús d'estratègies comunicatives i amb l'aprofitament de les possibilitats que ofereixen els diferents llenguatges amb curiositat i gaudi.	- Manifesta el seu malestar o aflicció mitjançant el plor, la inquietud corporal, hi posa paraules, etc. - Mostra el desig de finalitzar el contacte corporal o l'activitat amb comportaments com: estirar-se, tensar-se, arquejar l'esquena, plorar, desviar la mirada, apartar-se... - Utilitza la negació amb moviments amb el cap, amb altres gestos o amb paraules. - Empra progressivament la paraula-frase per comunicar i es reforça o no de gest. - Fa servir diferents patrons d'entonació. - Explora les possibilitats expressives del gest motriu i gràfic. - Utilitza tècniques i materials de manera cada cop més exacta i amplia el seu repertori comunicatiu. - Entra en interacció i inicia la comunicació i fa servir objectes mediadors, gestos, sons o paraules.	- Es posa a l'abast de l'infant diversitat d'objectes i materials presentats estèticament en un ambient ordenat i en forma d'escenaris provocadors de joc i relacions.	- Els infants poden accedir a diversos espais o propostes sense haver-ho de fer tots junts ni tots alhora. - Es deixa el temps necessari als infants per interactuar i explorar sense interrompre la seva iniciativa.	- S'anticipa verbalment les accions que es proposen. - L'adult interpreta els gestos i sons dels infants, emparaulant-los.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.4. Prendre la iniciativa en la interacció social i gaudir de les situacions comunicatives amb una actitud respectuosa.	- Presenta comportaments per establir contacte o mantenir la proximitat amb altres persones: plora, es mou, intenta tocar-los o agafar-los, fixa la mirada en l'altre, etc. - Inicia intercanvis comunicatius mitjançant gestos, mirades, indicacions amb el dit o la mà, es mou cap al lloc que li interessa, aixeca la mà, agafa la mà o el braç de l'adult, porta l'adult cap a un objecte o li ofereix un objecte, mitjançant vocalitzacions, sons, crits, repeticions, paraules, frases, etc.	- Els espais responen a la diversitat d'interessos. - Hi ha material suficient per evitar conflictes a la vegada que és te cura que no sigui excessiu.	- Es privilegien moments de joc lliure per permetre l'emergència espontània d'interaccions entre infants.	- S'ofereix contacte afectuós i no invasiu entre l'educadora i l'infant. - S'ofereixen límits clars, i l'adult els manté de manera estable i els comunica de forma assertiva. - L'adult ajusta la seva postura o la seva ubicació per marcar girs temàtics, canvis de situacions o noves propostes.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
1.5 Participar en situacions d'ús de diferents llengües, presents a l'entorn immediat i manifestar interès i curiositat cap a la diversitat de perfils lingüístics.	- Busca la manera de fer-se entendre. - Es mostra atent a un conte, narració, cançó, etc. - Mostra una actitud d'escolta activa davant de les propostes i les expressa a través de diferents manifestacions d'interès i interacció.	- S'ofereixen mostres culturals i lingüístiques a través de contes, música, dansa, gastronomia o elements típics, entre d'altres, mitjançant exposicions, festes, propostes a l'aula, etc.	- En diferents moments de la jornada escolar s'incorporen expressions (salutacions, cantarelles, etc.) pròpies de la diversitat lingüística present al grup.	- L'adult utilitza puntualment en el seu repertori expressiu mostres de les manifestacions lingüístiques i culturals presents a l'aula en situacions ocasionals (salutacions, bon dia, per acomiadar-se dels infants i de les famílies, etc.). - Sobre a la participació en el grup de persones que puguin ser referents d'altres llengües properes i familiars.

Competència específica 2

Interpretar i comprendre missatges i representacions sobre la base de coneixements i recursos de la seva pròpia experiència per respondre a les demandes de l'entorn i construir nous aprenentatges.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
2.1. Interpretar els estímuls i els missatges de l'entorn i respondre de manera adequada	-Preveu esdeveniments rutinaris: s'adona que ve el joc que li agrada (somniau, es tensiona...) - Es mostra actiu en el diàleg tònic, l'intercanvi vocàlic i la conversa. - Dirigeix la seva atenció cap a l'objecte que assenyalat l'adult, mira cap a la direcció que assenyalat l'adult. - Segueix indicacions habituals acompanyades o no de gestos. - Distingeix, compara el significat de diferents paraules o senyals, actuant de manera diferenciada. - Reacciona a ordres inhibitoris: atura't, espera... - Atura la seva acció davant una prohibició i segueix les indicacions. - Anomena i evoca paraules o signes referits a persones o objectes o accions no presents a través de la narració, contes... - Anomena, denomina mitjançant vocalitzacions, assenyalant o indicant quan compren el que se li demana: objectes, persones, accions, llocs, fotografies, dibuixos... - Respon a peticions dels altres: buscar objectes que se li demanen, fer accions concretes, donar respostes verbals...	- Els diferents espais de l'aula estan identificats amb fotografies, imatges o il·lustracions que representen les accions que s'hi duen a terme.	-S'estableixen rutines acompanyades de frases, consignes, cançonetes, moviments i gestos corporals, objectes simbòlics de referència... per anunciar o tancar un moment o proposta concreta. - S'empren senyals per indicar el principi o el final de les activitats.	- S'ofereixen indicacions amb límits clars, estables i de forma assertiva. - Cuida el ritme, l'èmfasi i la modulació del to i la intensitat de la veu, que serveixen per transmetre informació emocional i la intencionalitat.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
2.2 Expressar sensacions, sentiments i emocions a partir de diferents representacions i manifestacions artístiques i culturals	- S'empalta de l'expressió de sentiments dels altres (intersubjectivitat primària establerta): somriu quan li parlen o gesticula amorosament, varia la seva expressió en funció dels canvis que fa l'interlocutor. - Expressa emocions (alegria, enuig, tristesa, por, sorpresa...) mitjançant la via corporal, l'expressivitat facial, vocalitzacions, crits, paraules... - Expressa que li fa mal alguna cosa, la molèstia, dolor... - Assenyala objectes. - Demana accions concretes per satisfer els seus desitjos i necessitats a través de gestos (estira braços per ser agafat, mou o colpeja amb la cullera per demanar menjar...). - Utilitza gestos convencionals (pica de mans, diu adeu o saluda amb la mà, tira besades...) per comunicar-se.	- Es disposa de materials visuals (àlbums il·lustrats, fotografies...) que representen i/o aborden la temàtica sobre l'expressió de diferents emocions, sentiments i necessitats.	- Es dedica el temps necessari a acompanyar situacions vinculades amb l'expressió d'emocions: quan un infant es fa mal, quan sorgeix un conflicte...	- L'adult reconeix, acull i accepta les emocions expressades pels infants. - Expressa els seus propis sentiments amb paraules i a través del llenguatge no verbal.

Competència específica 3

Produir missatges de manera eficaç, personal i creativa, usar diferents llenguatges, descobrir els codis de cadascun i explorar les seves possibilitats expressives per respondre a diferents necessitats comunicatives.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
3.1. Utilitzar el llenguatge oral per expressar i compartir necessitats, sentiments, desitjos, emocions i vivències; com a regulador d'accions, interactuant en diferents situacions i contextos.	- Formula peticions i demandes per sol·licitar allò que vol o per adreçar-se a l'interlocutor per demanar menjar o beguda, objectes, ajuda, interacció en el joc, interacció en el joc, acció, reconeixement, etc. - Comparteix vivències i situacions mitjançant llenguatge referit a objectes o situacions presents o no presents, amb suport visual o simbòlic, a partir de l'evocació amb imatges o objectes. - Utilitza el llenguatge oral en la seva funció instrumental per satisfer les seves necessitats. - Utilitza el llenguatge oral en la seva funció reguladora per actuar sobre la conducta dels altres i la seva pròpia regulació. - Utilitza el llenguatge oral en la seva funció personal per expressar les seves emocions. - Utilitza el llenguatge oral en la seva funció heurística per sol·licitar informació. - Utilitza el llenguatge oral en la seva funció informativa per descriure i narrar i hi afegeix també la funció imaginativa i lúdica. - Participa de manera espontània o amb mediació de l'adult en situacions de conversa en diferents contextos. - Acompanya les seves accions amb llenguatge oral a les seves activitats i jocs, comunica les seves descobertes.	- Es disposa de materials visuals (àlbums il·lustrats, fotografies, etc.) que representen i/o aborden la temàtica sobre l'expressió de diferents emocions, sentiments i necessitats. - Els diferents espais de l'aula estan identificats amb fotografies, imatges il·lustracions que representen aquell context o proposta. - Els caixons o prestatges on es disposa el material estan etiquetats amb fotografies, dibuixos, pictogrames del seu contingut per identificar-los i convidar a l'ordre i a la classificació. - Sofereixen i es proposen diferents materials de comunicació entre la família i l'escola: llibretes o capses viatgeres, objectes de referència del grup que els infants poden endur-se'n a casa, objectes de casa que es duen a l'escola per compartir i explicar al grup.	- Durant la jornada escolar s'alternen moments d'atenció individual i de grup per oferir oportunitats d'interacció, diàleg, conversa amb cadascun dels infants. - Fer pauses i silencis com a estratègies per captar l'atenció.	- Per acompanyar i fomentar el desplegament d'aquesta competència específica, s'utilitzen estratègies d'intervenció lingüística per afavorir el desplegament del llenguatge oral: es dona sentit al que diu l'infant de manera incompleta, s'adapta el ritme del discurs, es confirma, es repeteix, es completa el missatge amb llenguatge gestual, es demana directament més informació relacionada amb el tema, es demana l'aclariment de la producció verbal de l'infant, etc.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
3.2. Explorar les possibilitats expressives dels distints llenguatges, utilitzant els mitjans materials propis d'aquests.	- Utilitza gestos descriptius de les accions que es fan amb els objectes: bufar i fer sons i música, pentinar-se, menjar, entre d'altres. - Simula activitats a través del joc: pentinar una pepa, donar menjar, bressolar, etc. - Mira contes i àlbums il·lustrats per iniciativa pròpia i cerca amb qui compartir-los. - Experimenta amb les qualitats expressives del propi cos, la veu, el traç, etc.	- Es compta amb material visible i ordenat a l'espai que s'utilitza per a propostes artístiques: pinzells, materials de modelatge o diferents tipus de pintures, entre d'altres. - Es disposa de materials diversos per a l'expressió musical: instruments, caixa de música, cançoners, etc. - Es disposa d'espai per exposar i emmagatzemar les produccions dels infants.	- Durant la jornada, verbalitzar l'ara i el després per interioritzar la vivència del present i anticipar situacions de manera ordenada.	- L'adult cuida les expressions facials i la mirada, ja que són l'indicador emocional més potent a l'hora d'interactuar. - L'adult fa propostes d'acció que permeten l'elaboració d'un petit guió amb un format culturalment prototípic: acompanyar els nins o pepes a dormir, posar taula, etc.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
3.3. Produir missatges ampliant i enriquint el seu repertori comunicatiu amb seguretat i confiança.	- Demana, pregunta o sollicita informació. - Utilitza un vocabulari que enriqueix de manera progressiva. - Amplia progressivament les categories de paraules utilitzades: noms, adjectius, d'acció (verbs), modificadors (locatius, possessius, quantitatius). - Amplia progressivament el tipus i la complexitat de les estructures lingüístiques (de la paraula solta a la combinació de paraules, ús de connectors, etc.).	- Es proposen i s'ofereixen materials narratius per compartir família i escoleta com són els préstecs de contes i llibres de la biblioteca. - Es recorda a les famílies que casa seva és el context més privilegiat per a tots els aprenentatges i també per al desenvolupament del llenguatge.		- L'adult es mostra atent i amorós en les necessitats que l'infant expressa, afavorint el seu desig d'interacció i de comunicació que al principi mostra amb emissions sonores i gestos. - La comunicació no verbal és congruent amb la comunicació verbal i viceversa: cal produir missatges autèntics creïbles i fiables per als infants. - Cuida el que diu i com ho diu, per actuar com a bon model de parla.

Competència específica 4

Participar per iniciativa pròpia en activitats relacionades amb textos escrits, mostrar interès i curiositat per comprendre'n la funcionalitat i algunes de les característiques.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
4.1. Participar activament en activitats lúdiques d'aproximació al llenguatge escrit i mostrar una actitud activa.	- Mostra interès i atenció per escoltar textos escrits i fa ús del vocabulari específic per referir-se a elements bàsics que configuren el text escrit: portada, títol, etc. - Observa i manipula textos escrits en diferents formats: llibres, revistes, etiquetes, etc. i de models d'escriptura proporcionats pels adults: etiquetes amb nom, rètols, etc. com a instruments d'aproximació a les característiques del llenguatge escrit. - Mostra iniciativa per compartir o proposar la narració d'un conte. - Mostra interès, gaudi i actitud d'escolta a la narració de contes. - Durant la narració de contes, participa amb gestos, vocalitzacions o paraules. - Mostra interès en els textos escrits que té al seu abast amb intenció d'exploració: agafa els àlbums i els contes al seu abast, els mira, assenyala il·lustracions o fotografies que contenen, busca amb qui compartir-lo (adult o iguals)...	- Es disposa d'un espai de calma que es proposa com a biblioteca o espai de contes a l'aula, al centre, etc. - S'acompanyen les fotografies dels infants amb etiquetes amb el seu nom. - S'utilitzen suports materials i visuals per presentar o acompanyar les cançons, jocs de falda, etc. - S'utilitzen diversitat d'estratègies narratives i suports materials diversificats en la narració de contes (titelles, imatges, seqüències, paisatges, escenaris, etc.). - S'ofereixen diversitat d'àlbums il·lustrats i textos escrits que estan a l'abast dels infants: àlbums il·lustrats, llibres, contes o revistes.	- S'ofereixen diversos moments per al conte: el moment del conte, moments espontanis a l'aula o al jardí, etc. - Es preveu un temps perquè l'adult llegeixi en veu alta als infants (de contes breus, poesies, notícies, etc.).	- L'adult llegeix contes i poemes als infants durant la jornada, de manera planificada o espontània i aprofita moments que convidin a fer aquestes pauses per a l'escolta i l'atenció. - L'adult explica contes, recita poesies o rimes als infants, de manera planificada o espontània i aprofita els moments que convidin a fer aquestes pauses per a l'escolta i l'atenció. - L'adult canta per acompanyar i crear un ambient acollidor i afectuós. - L'adult comparteix cançons amb els infants i els convida a fer-ho junts. - L'adult respecta l'interès o el desinterès dels infants per participar o no d'aquestes situacions i s'ofereixen paral·lelament propostes alternatives.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
4.2. Recórrer a escriptures espontànies i no convencionals i no incorporar-les a les produccions amb intenció comunicativa.	- Explora les possibilitats expressives del gest motriu i gràfic i mostra gaudi i atenció quan ho fa. - En el joc simbòlic, incorpora l'escriptura o el traç com a part de la seva representació. - Atribueix sentit als seus gargots, produccions gràfiques i dibuixos. -Mostra interès per deixar escrit el significat del dibuix i ho expressa amb gestos o paraules.	- Es disposa i s'ofereix als infants materials diversos, amb diversitat de suports (fulls grans, cartolines, paper continu, etc.) i amb diversitat d'eines (pinzells, branques, ceres, llapis, retoladors, etc.).	- S'ofereix el temps que cada infant necessita per explorar les seves possibilitats expressives.	- Es proporciona una mirada atenta perquè l'infant se senti mirat i reconegut en les proves que fa d'expressió a través del traç. - L'adult manté l'actitud d'escolta i ofereix la devolució sense atribuir-li un significat a les representacions gràfiques.

Competència específica 5

Valorar la diversitat lingüística present a l'entorn, així com altres manifestacions culturals, per enriquir les estratègies comunicatives i el bagatge cultural.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
5.1. Relacionar-se amb naturalitat amb la realitat lingüística i cultural de l'aula.	- Participa, accepta, ofereix i rep amb naturalitat les diferents expressions lingüístiques i culturals que es donen, a través de contes, cançons, danses per familiaritzar-se amb les altres llengües presents, tant les pròpies com les dels altres.		- Es dona temps i l'oportunitat de respondre a tothom.	- Incorpora al seu repertori expressiu mostres de les manifestacions lingüístiques i culturals presents a l'aula en situacions ocasionals (salutacions, bon dia, per acomiadar-se dels infants i famílies, etc.). - Es convida les famílies a l'aula per compartir un temps amb tots els infants per ensenyar a les cançons, jocs de falda, contes, etc. propis de la seva cultura familiar.

Criteris d'avaluació	Elements observables en l'infant	Espai i materials	Temps	Vinculacions
		Elements observables en el context S'observarà si:		
5.2. Manifestar interès i gaudi per activitats individuals o col·lectives relacionades amb literatura infantil, obres musicals, audiovisuals, danses o actitud participativa.	- Demostra iniciativa i gust per participar i expressar-se: escolta, parla, canta, balla, etc. - Mostra senyals de plaer quan escolta contes, cançons i música. - Participa en jocs musicats: de falda, cançons, danses, etc. - Acompanya les cançons amb gestos que les identifiquen. - Imita o produeix diferents sons musicals. - Es mostra atent a la narració de contes, participa amb gestos, vocalitzacions, paraules, etc.	- Es disposa d'imatges, fotografies, etc. per identificar les diferents cançons, jocs de falda o danses. - S'ofereixen i es posen a l'abast dels infants cançoners, reculls d'imatges que representen les diferents cançons. - S'utilitzen diversitat de suports materials per reforçar la narració de contes.	- Es potencia l'ús de preguntes obertes o bé l'elecció perquè es puguin expressar en el seu torn durant la conversa i es dona temps perquè cadascun respongui segons la seva necessitat i el seu interès.	- L'adult llegeix contes i poemes als infants. - L'adult explica contes, recita poesies o rimes als infants. - L'adult canta amb els infants. - Respecta l'interès o el desinterès dels infants per participar o no d'aquestes situacions i ofereix paral·lelament propostes alternatives.

Annex 2

El Pla específic de coordinació entre primer i segon cicle d'educació infantil

El Decret 30/2022, d'1 d'agost, pel qual s'estableix el currículum i l'avaluació de l'educació infantil a les Illes Balears, indica que les administracions educatives han d'assegurar la coordinació entre els equips docents dels centres que actualment imparteixen diferents cicles d'educació infantil; indica també que els centres que tenen únicament el primer cicle han d'incloure en la seva concreció curricular un pla específic de coordinació amb els centres on continuen l'escolarització els seus alumnes quan canvien de cicle i que el pla ha de preveure l'intercanvi d'informació sobre els alumnes i mesures per facilitar-los la transició en el procés de canvi de centre i per coordinar la comunicació entre els cicles. A l'article 21 s'indica que en acabar cada cicle s'ha de emetre un informe d'avaluació final de cada alumne referit al grau de desenvolupament de les competències específiques a partir de les dades obtingudes en el procés d'avaluació contínua.

En aquest annex 2 s'ofereixen algunes propostes orientatives per desenvolupar el pla específic de coordinació amb els centres on continuen l'escolarització els alumnes quan canvien de cicle, perquè cada centre de primer cicle d'educació infantil utilitzi les s'adaptin a les seves necessitats i a les possibilitats del context on se situa. L'objectiu és afavorir que la coordinació amb el centre o centres on els seus alumnes s'escolaritzaran en el segon cicle sigui òptima, al mateix temps que es cuiden i s'acompanyen els infants i les seves famílies durant aquest període de transició.

- a) Algunes propostes orientatives d'actuacions per incloure al pla específic de coordinació que s'inclou a la concreció curricular del centre de primer cicle d'educació infantil.** És una llista orientativa d'actuacions generals per a la coordinació entre els dos cicles i d'alguns dels moments adients per dur-les a terme. Aquesta llista més àmplia, es podrà concretar anualment a la PGA, en la qual només s'hi reflectiran les mesures i les propostes que anualment es considerin més oportunes en funció de les possibilitats i les característiques de cadascun dels infants i de les seves famílies. S'han de tenir en compte les característiques del grup així com les del centre o centres on es matricularan per al quart d'educació infantil.
- b) Model orientatiu de protocol de coordinació entre el centre de primer cicle d'educació infantil i el centre de segon cicle,** que és un model per planificar i regular la coordinació entre els dos centres i de donar-li un caràcter formal. Inclou alguns exemples d'actuacions que poden acordar els dos centres implicats amb l'objectiu de fer la coordinació més simple i eficaç.
- c) Els models orientatius de situacions d'aprenentatge que tracten el període de transició i d'adaptació al segon cicle.** Les SA publicades a la pàgina web del Servei d'Ordenació « Com fer significatiu el procés d'adaptació a un nou context escolar? » i "[Com fer del període d'acollida un procés d'aprenentatge compartit?](#)» són uns models de SA que poden orientar el centre a l'hora de dissenyar la pròpia. Posteriorment, les tutores dels grups de tercer d'educació infantil del centre, juntament amb l'equip educatiu que els atén, la poden acotar per al seu grup en concret mitjançant la programació d'aula. A l'annex 3 de les ORIENTACIONS PER AL DESPLEGAMENT DEL CURRÍCULUM AL CENTRES DE PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL hi ha un model orientatiu de plantilla de programació d'aula.

a) Propostes orientatives d'actuacions per incloure al pla específic de coordinació que s'inclou a la concreció curricular del centre de primer cicle d'educació infantil

1. Actuacions generals a fer per a la comunicació i l'intercanvi d'informació

Informacions per a les famílies, especialment, al tercer curs d'educació infantil:

- Abans del període d'admissió:
 - Informar les famílies de les activitats obertes que es fan als dos centres: conferències i tallers per a famílies, activitats de patis oberts, comunicació entre els consells escolars o les AFA dels dos centres, entre d'altres.
 - Informar sobre el calendari i els horaris de portes obertes, la documentació informativa dels trets d'identitat del centre, etc.
- Durant el període d'admissió i matriculació:
 - Informar sobre el calendari del procés d'admissió i matriculació, les gestions a fer, etc.
- Per a l'inici al segon cicle:
 - Informar sobre el calendari i l'horari del període de familiarització/adaptació/acolliment al nou centre, dates de l'entrevista amb la tutora de segon cicle, propostes conjuntes per fer a casa durant l'estiu per a la transició al canvi, etc.

Informacions entre les tutores i els equips educatius dels grups de tercer i quart:

- Abans del període d'admissió:
 - Intercanvi d'informació sobre quins són els principals trets d'identitat dels projectes educatius, com es cuida la vida quotidiana, com s'afavoreix l'autonomia (especialment l'autonomia d'esfínters, la son o l'alimentació, entre d'altres.)
- Durant el període d'admissió i matriculació:
 - Traspàs d'informació — per telèfon, en reunions, etc.— de la previsió general dels alumnes que sol·liciten plaça i, especialment dels alumnes amb necessitats educatives de suport educatiu (NESE)
- Per a l'inici al segon cicle:
 - Reunions de traspàs d'informació, especialment dels alumnes amb NESE.

2. Actuacions generals que es proposen per facilitar la transició en el moment de canvi de centre:

Propostes amb les famílies, especialment, al tercer curs d'educació infantil:

- Abans del període d'admissió:
 - Organització de visites entre centres, d'activitats conjuntes de tallers, de joc, d'exposicions de documentació conjunta dels centres al carrer, entre d'altres.
- Durant el període d'admissió i matriculació:
 - Oferir participar en una enquesta perquè expressin les seves expectatives i dubtes, trobades de grup per compartir sentiments davant aquest canvi, etc.
- Per a l'inici al segon cicle:
 - Oferir espais d'acompanyament grupal o individual per compartir informació de la vivència d'aquest moment.

Propostes amb els infants, especialment, al tercer curs d'educació infantil:

- Abans del període d'admissió:
 - Posar a l'abast dels infants, tant a l'aula com a casa, contes sobre de canvis o sobre fer-se gran que acompanyin posant paraules a aquest procés de canvi.
- Durant el període d'admissió i matriculació:
 - Elaboració de materials i d'elements artístics per dur al nou centre, documentació visual del nou centre, etc.
- Per a l'inici al segon cicle:
 - Elaboració de la maleta de traspàs al segon cicle amb elements i materials, individuals o col·lectius, significatius del grup de primer cicle, recull fotogràfic, àlbum de vida del primer cicle, etc.

Propostes coordinades entre els dos equips educatius, especialment, al tercer curs d'educació infantil:

- Abans del període d'admissió:
 - Trobades per compartir aspectes pedagògics, traspàs de documentació significativa que s'elabori sobre aspectes i valors dels projectes educatius respectius, etc.
- Durant el període d'admissió i matriculació:
 - Coordinació per a l'acompanyament a les famílies més vulnerables envers aquest canvi, acompanyament per a la tramitació administrativa del procés, etc.
- Per a l'inici al segon cicle:
 - Acordar trobades, a través dels canals de comunicació que resultin més pràctics i eficients tenint en compte el temps del qual es disposa, per compartir informacions sobre infants i el seu procés de desenvolupament i aprenentatge, especialment sobre els infants amb NESE.
 - Acordar una trobada, si és possible, a final de quart per avaluar el procés d'acompanyament i de propostes que s'han duit a terme per al procés de desenvolupament i aprenentatge de tots els infants, especialment dels infants amb NESE.

Avaluació del Pla específic:

Indicadors que s'han d'avaluar:

Al final del curs, en el moment d'elaborar la Memòria, s'han d'haver observat i s'han d'avaluar alguns indicadors que s'hagin acordat a principi de curs, com són:

- Respostes a L'enquesta que s'hagi ofert a les famílies per recollir el seu grau de satisfacció al final del procés.
- Participació i implicació de les famílies en les reunions i en les actuacions que s'han fet.
- Grau de satisfacció de les educadores en el procés.
- Devolució que fan les tutores de quart del procés de familiarització dels infants al nou centre i les mostres de benestar que mostren durant aquest període.

Què ha funcionat:

Què s'hauria de modificar:

b) Model orientatiu de protocol de coordinació entre el centre de primer cicle d'educació infantil i el centre de segon cicle

(Tot i que aquest model està dissenyat per mantenir-se de manera estable durant alguns cursos, anualment es pot actualitzar amb els grups que en seran partícips i amb el nom de les professionals que en seran responsables)

Protocol de coordinació entre el centre de prime cicle i de segon cicle d'educació infantil	
Professionals i centres que hi participen	
Curs:	
Responsables de la coordinació entre els dos cicles: Primer cicle: Segon cicle:	
Centre de primer cicle:	Nom del grup:
Nom de la tutora i de l'equip educatiu que intervé en el grup: - - - -	
Centre de segon cicle:	Nom del grup:
Nom de la tutora o tutors i de l'equip educatiu que es preveu que atenguin els infants que arriben el proper curs al segon cicle:- - - - -	

Metodologia de la coordinació

El Protocol de coordinació constituirà un apartat del Pla d'Acció Tutorial. A la Programació General Anual (PGA) i a la Memòria de final de curs figuraran els acords concrets presos a cada curs escolar i la modificació del Protocol, si és el cas.

El centre de segon cycle, a través de la comissió de coordinació pedagògica, l'equip directiu, l'equip educatiu d'educació infantil, etc., i el centre de primer cycle, han de designar les coordinadores, les quals seran les portaveus dels centres i les encarregades que es duguin a terme les actuacions projectades i les que puntualment algun dels centres pot considerar d'interès.

Objectiu de la coordinació

A l'article 5 de la Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears (BOIB núm. 38 de 17 de març), s'exposa que l'educació infantil s'estructura com a una única etapa educativa, des del naixement fins als sis anys, i comprèn dos cicles de tres anys cada un. I afegeix que s'han de garantir la necessària continuïtat curricular i la coherència educativa entre els dos cicles.

Ja que el 1r i el 2n cycle d'Educació Infantil constitueixen una sola etapa educativa i atès que ambdós cicles es troben en algunes ocasions, en una situació i condicions distants, aquest protocol pretén constituir un nexa d'unió entre l'escola i l'escoleta. Amb la finalitat esmentada, a continuació s'exposa en dos apartats la proposta que vol afavorir la coherència educativa dels dos cicles d'Educació Infantil i guiar el traspàs del 1r al 2n cycle.

A. La coherència educativa entre el primer i el segon cicle		
Objectius	Actuacions	Temporalització (orientativa)
Arribar a acords entre els dos cicles que afavoreixin la coherència educativa entre el 1r i el 2n cicle d'educació infantil, tant pel que fa a l'educació que reben els infants com a la participació i la implicació de les seves famílies.	1. Contextualització dels objectius generals d'ambdós cicles (segons el Decret 30/2022). 2. Seqüenciació i acords conjunts dels continguts curriculars fonamentals de final del 1r cicle i començament del 2n, especialment: — Hàbits de cura personal: d'alimentació, d'higiene, d'autonomia d'esfínters, de descans i de son, entre d'altres. — Les rutines diàries i el respecte pels ritmes individuals. — Les situacions de participació comunitària: festes, celebracions, etc. — Continguts bàsics de cada una de les tres àrees.	Aquestes actuacions es duran a terme durant el curs. Es concretaran a la PGA i s'avaluaran per deixar-ne constància a la memòria anual.

B. La transició del primer al segon cicle		
Objectius	Actuacions	Temporalització (orientativa)
Tenir cura de l'acomiadament de l'alumnat del 1r cicle i la seva transició cap al 2n cicle d'Educació Infantil amb activitats planificades conjuntament entre els dos centres.	1. Activitats destinades a afavorir la comunicació i el traspàs d'informació entre els dos equips educatius a. Informació del grup del 1r cicle: — Nom del grup, símbols utilitzats i objectes de referència afectiva. — Trets generals i evolució del grup. — Situacions de participació comunitària: petits projectes de descoberta, festes, sortides, etc. — Rituals, cançons i contes. b. Informació personal de l'alumne de 1r cicle: — Informe de final de cicle, que podrà arribar al centre de segon cicle a través del GESTIB. — Informe psicopedagògic dels infants amb NESE. — Reunions de traspàs d'informació per tractar temes diversos de caire pedagògic com són: oferir elements de criteris per organitzar els agrupaments al segon cicle, per preparar els espais i materials més convenients, per preparar l'acollida, etc.	Per als alumnes del tercer nivell del primer cicle, convé que l'informe de traspàs al segon cicle es lliuri a les famílies i als centres de segon cicle, abans de finalitzar el mes de juny. Les reunions de traspàs d'informació, especialment per al traspàs d'informació dels infants amb NESE per a les quals es compta amb la participació de l'EAP, convé que s'acordin per a la segona quinzena de juny.

<i>Objectius</i>	<i>Actuacions</i>	<i>Temporalització (orientativa)</i>
	2. Actuacions proposades per facilitar el procés de transició als infants — Els infants de 3r visiten el centre de segon cicle durant els dos darrers mesos del curs per conèixer el personal, els espais i els materials. El centre de segon cicle oferirà alguna activitat: joc, música, etc. — El centre de primer cicle elabora un mural amb fotografies del centre de segon cicle perquè els infants s'hi familiaritzin i es faci visible el canvi. — Una mestra d'educació infantil del centre de segon cicle, que es preveu que sigui tutora dels infants el proper curs, visitarà els infants de tercer i compartirà amb ells alguna activitat: contar un conte, participar en algun taller, etc.	Maig - juny Maig - juny Juny

<i>Objectius</i>	<i>Actuacions</i>	<i>Temporalització (orientativa)</i>
	3. Actuacions destinades a facilitar la participació de les famílies — Les famílies seran partícips i se les informarà de les actuacions previstes per dur a terme durant el procés de traspàs al segon cicle. — El centre de segon cicle mantindrà una comunicació permanent amb el centre de primer cicle per informar sobre els processos administratius d'admissió i matrícula, i el centre de primer cicle n'informarà a les famílies i les acompanyarà i facilitarà aquests tràmits en la mesura de les possibilitats. — El centre de primer cicle informarà les famílies i les acompanyarà, per fomentar que participin en les activitats que ofereixi el centre de segon cicle pensades per facilitar la transició, com són: jornada de portes obertes, visites de famílies, etc.	Abril Durant el període d'admissió Al llarg de tot el curs, especialment durant el període d'admissió i matrícula

Aquest protocol se signa a, el de..... de 20...

Director/a del centre de primer cicle

Director/a del centre de segon cicle

Annex 3

Lista orientativa d'informacions per al traspàs del primer al segon cicle d'educació infantil

Nom i llinatges de l'infant de tercer

Nom i llinatges del tutor/a de tercer

Nom, llinatges i funcions de les professionals de referència de l'infant en els nivells de primer cicle

Nom del grup de tercer

Nom i llinatges dels altres infants del grup que s'han matriculat a quart al mateix centre
Característiques rellevants del grup

Assistència a l'escoleta:

Data d'inici a l'escoleta
Horari habitual d'assistència
Serveis utilitzats

Llengua habitual i ús:

Llengua que parla habitualment
Comprensió del català, comprensió del castellà,
comprensió d'altres llengües Llengua de comunicació
família-escola

Com va ser el seu període de familiarització a l'escoleta*

Com és el seu dia a dia a l'escoleta:*

A l'entrada, en les rutines quotidianes, en el joc, a la sortida...
En quins moments necessita més acompanyament
Té algun objecte de referència que li dona seguretat...

Com es relaciona amb els altres:*

Quins són els seus amics i amigues de grup, i amb quins d'ells té preferència per jugar, per sentir-se a gust...

*És interessant que aquesta informació es redacti amb la família, perquè ajuda a fer memòria i avaluació conjunta del temps que l'infant ha estat l'escoleta i, fins i tot, a incloure també la seva experiència: com van viure el període d'adaptació, com veuen el seu fill o filla en el grup, com viuen les seves primeres amistats, etc.

Annex 4

Alguns dels elements observables del context que incideixen en el benestar de l'educadora

En les ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ AL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL es fa referència a la cura del benestar de les professionals i de l'equip en els apartats següents:

«2.1. L'avaluació permet la presa de consciència d'allò que fem; en matèria d'educació es tracta de fer conscients tots els aspectes de la nostra pràctica perquè repercuteixen en el benestar de les persones amb les quals incidim i ens relacionam en el nostre quefer diari.» «

«2.2.1. Convé cuidar el desenvolupament personal i professional de les educadores. L'escola és un sistema viu on el benestar d'un membre repercuteix en el benestar de la resta del grup. Un entorn que generi confiança per compartir la pràctica sense por al judici, compartir significats sobre com entenem l'educació, com veiem els infants...»

«2.2.3. Equilibrar la necessitat de benestar personal per traslladar-lo al benestar comunitari. Dins l'escoleta cada membre en particular és important i s'ha de cuidar, sent també molt important la col·lectivitat i la cura que tenim de la vida en comunitat.»

Elements que tenen a veure amb el disseny de l'espai i els temps:

Habitabilitat: té a veure amb el confort i el benestar de les persones que l'habiten. S'han de tenir en compte els diversos paràmetres: visuals, sonors, tèrmics, etc.

Amplitud: l'espai i la disposició dels elements i del mobiliari permeten que les persones que hi habiten es puguin moure amb el marge suficient.

Seguretat: el disseny de l'espai permet l'estar i l'acció sense perill ni físic ni afectiu.

Calma: l'organització de la jornada permet actuar sense presses i amb el temps que cadascú necessita.

Elements que tenen a veure amb el disseny de l'espai i els temps:

Agenda personal: es té temps per a l'organització, preparació del programa de treball i la reflexió posterior. El calendari i la freqüència és ajustat a les necessitats.

Gestió del temps: es compta amb recursos i estratègies per a la gestió eficaç del temps.

Rutines d'atenció sistematitzades: es tenen interioritzades i preparades les accions i els materials que necessita per a una relació amb als infants amorosa i eficient alhora.

Flexibilitat de temps: es compta amb marge suficient per a les necessitats que sorgeixin i per adaptar l'agenda en cas que hi hagi prioritats a atendre.

Espai personal: es compta amb un espai per guardar els elements personals i per a la cura i higiene personal.

Suport personal: es compta amb els recursos professionals i les eines per a l'acompanyament a les situacions d'estrès i angoixa individuals que es poden produir en l'àmbit del centre.

Formació: es compta amb la formació que actualitza els coneixements i les inquietuds pedagògics per a la revisió i millora de la tasca docent i s'afavoreix la participació de les professionals del centre.

Elements que tenen a veure amb l'organització del treball d'equip i les relacions:

Agenda d'equip: es compta amb un temps per a l'organització i preparació del programa de treball. El calendari i la freqüència és ajustat a les necessitats.

Gestió del temps: es compta amb recursos i estratègies per a la gestió eficaç del temps de treball d'equip. Es té sistematitzada l'organització per al desenvolupament òptim de les reunions.

Flexibilitat de temps d'equip: es compta amb marge suficient per a les necessitats que puguin sorgir i adaptar l'organització de l'equip en cas que hi hagi prioritats a atendre.

Espai grupal: es compta amb un espai còmode per organitzar els materials grupals i per a les trobades d'equip.

Suport grupal: es compta amb els recursos professionals i les eines per a l'acompanyament a les situacions de conflictes i malestars dins l'equip educatiu.

Formació: es compta amb un temps per a la revisió i l'actualització dels coneixements i les inquietuds pedagògics per a la revisió i la millora del projecte educatiu del centre.

Annex 5

Algunes idees per a l'avaluació del benestar de la comunitat educativa

El document ORIENTACIONS PER A L'AVALUACIÓ AL PRIMER CICLE D'EDUCACIÓ INFANTIL recull la idea que el context que més impacta en el desenvolupament infantil és el familiar.

El repte per a l'escoleta és construir relacions simètriques amb la família, relacions d'aliança a partir de la construcció d'un vincle de confiança. Les famílies s'han de sentir escoltades i cuidades compartint l'objectiu comú del benestar i el desenvolupament saludable de tots els membres de la família.

Atesa l'heterogeneïtat dels models familiars i la complexitat del context social, s'ha de fomentar la col·laboració i participació per obtenir el coneixement particular de cada família. L'equip educatiu s'ha de saber posar al seu lloc i en les circumstàncies que els envolten per empatitzar amb elles. Alhora, cal alimentar el seu sentiment de competència, oferint-los el seu lloc en la comunitat, respectant el seu rol i partint de les seves fortaleces.

La proposta que es recull en aquest annex pren com a referència alguns dels indicadors formulats mitjançant preguntes plantejades a l'Índex per a la inclusió i també incorpora alguns dels ítems adaptats d'aquesta eina en el Model Pedagògic dels EAP.

Preguntes que tenen a veure amb l'acollida i la relació amb la comunitat educativa:

- El primer contacte que les persones tenen amb el centre és cordial i acollidor?
- El pla d'acollida funciona bé per als infants i les famílies, tant si s'incorporen al començament del curs escolar com en altres períodes?
- L'escola acull la singularitat de cadascuna de les famílies amb una mirada afectuosa i oberta, sense judici?
- Tothom és benvingut?
- Es respecten els valors de protecció i inclusió de la comunitat educativa?
- Es té cura, amb actuacions concretes, de la benvinguda i del comiat de tothom: infants, famílies, personal de l'escola i altres professionals i serveis?
- La varietat de llengües d'origen i de contextos es veu com una contribució positiva a la vida escolar?
- Es considera que els diferents accents i formes de parlar enriqueixen el centre i la societat?
- Es tenen en compte i són vistes com a positives les diferències en les estructures familiars?
- Es consideren els pares i les mares igualment valuosos per al centre, independentment de la situació laboral i de la feina que facin?
- El vestíbul d'entrada, si n'hi ha, reflecteix tots els membres de la comunitat educativa?

Preguntes que tenen a veure amb la comunicació:

- Tothom té accés a la informació del centre, malgrat la llengua familiar o la presència d'alguna dificultat?
- Es promou la mirada respectuosa, l'escolta, l'acompanyament emocional i l'empatia en totes les relacions amb les famílies (entrevistes, comunicacions, relacions quotidianes, etc.) en els diferents contextos i en la comunitat educativa?
- S'estableixen canals de comunicació consensuats, clars i funcionals amb les famílies?
- Hi ha informació fluida i actualitzada de les activitats quotidianes per afavorir que les famílies hi participin?
- Es preparen amb cura les entrevistes: temes per parlar, clima, lloc on es fan, moment i confidencialitat?
- Hi ha canals de comunicació establerts i consensuats amb les famílies i amb els altres professionals que tenen en compte les diversitats i faciliten comunicacions funcionals i permanents?
- S'ofereix disponibilitat, flexibilitat i confidencialitat?
- Es reconeixen les pors que tenen algunes famílies a acudir al centre i a reunir-se amb els docents i es prenen mesures per superar-les?
- Hi ha ocasions diverses perquè les famílies puguin comentar el progrés i les preocupacions del seu fill o filla?

Preguntes que tenen a veure amb la participació:

- Les famílies són convidades a participar en la vida i les activitats de l'escoleta i a l'aula sense prejudicis i ajudant les que necessiten més acompanyament?
- Hi ha diversitat d'oportunitats perquè les famílies es puguin implicar en el centre, des del suport a activitats puntuals fins a ajudar dins de l'aula, sortides, entre d'altres?
- Es valoren igualment les diferents contribucions que les famílies poden fer al centre?
- S'afavoreix la socialització de la criança amb la implementació de diferents iniciatives destinades a enfortir les capacitats educatives de les famílies i l'establiment de xarxes de famílies lligades a diferents interessos: tallers de famílies, espais familiars, espais de joc, tertúlies, patis oberts, etc.?
- Es fa una gestió participativa i democràtica en els diferents òrgans de participació de les famílies al centre: AFA, consell escolar, etc.?
- S'escolten i es valoren totes les opinions i veus per avançar cap a una mirada compartida sobre els infants, les famílies i l'escola?

